

JELENTÉS

az energiapiacokról

2013. I. SZÁM

TARTALOM

BEVEZETŐ 2

ENERGIAPIACI FOLYAMATOK

Nemzetközi ártrendek 3

Hazai árampiaci helyzetkép 4

Hazai gázpiaci helyzetkép 6

AKTUALITÁSOK

Vihar a rezsiben –
A REKK elemzése a
2013. januári 10%-os
rezsicsökkentésről 9

ENERGIAPIACI ELEMZÉSEK

A rendszerszintű tartalékok
beszerzésének ideai fejleményei 20
A villamosenergia-szektor
átmeneti mentessége 22
az ETS harmadik időszakában

Főszerkesztő:

Szajkó Gabriella

Szerzők:

Kotek Péter, Mezösi András,
Mészégetőné Keszthelyi Andrea,
Pató Zsuzsanna, Selei Adrienn,
Szabó László, Szajkó Gabriella

Kiadja:

REKK Energiapiaci Tanácsadó Kft.

A kiadvánnyal kapcsolatos
további információk:

Kotek Péter

T. (+36 1) 482 7073

F. (+36 1) 482 7037

E. rekktanacsado@gmail.com

www.rekk.eu

Tisztelt Olvasó!

Íme a REKK 2013 első negyedévi piaci jelentése, amely már a tizenhetedik! Nagy örömmre szolgál, hogy előfizetői körünknek köszönhetően immár négy teljes éve minden negyedévben közölhetjük gyorsjelentéseinket, elemzéseinket, műhelytanulmányainkat a magyar és a regionális energiapiacok fejleményeiről.

2013 januárjában a Jelentés ötödik, maga a REKK pedig működésének tizedik évét kezdte meg. Az elhúzódo gazdasági válság nem teszi könnyűvé az olyan önkéntes kezdeményezések fennmaradását, mint a REKK Piaci Jelentése: az ország legnagyobb energiacegei és -fogyasztói előfizetésükkel biztosítják, hogy az ország egyik legnagyobb szakmai múlttal rendelkező egyetemi kutatóközpontja folyamatosan elemezze a magyar energiapiacokat és az arra ható tényezőket. Meggyőződésünk, hogy ez az együttműködés mindkét fél számára jelentős érték, amit szeretnénk átmenteni ezen a néhány válságos éven.

A REKK-nek ehhez az előfizetők kitartására van szüksége. De vajon mi az, amit a REKK tehetne előfizetőink kitartásáért? Új tartalmi elemek? Új formai megoldások? Videómegjelenés? Pod-cast? Rövidítés? Bővítés? Minden számhoz zártkörű műhelyvita szerzőinkkel, kutatóinkkal? Kérem, tegye meg észrevételeit, javaslatait, hogy minél közelebb kerülhessünk előfizetőink igényeihez. Ne feledje, hogy honlapunkon megtalálható a *REKK Piaci Jelentéseinek Archívuma* – ezt akár újítási ötleteihez, akár napi munkájához haszonnal veheti igénybe.

És végül jelen számunkról. A legnagyobb érdeklődésre számot tartó írásunkban a 2013. januári 10%-os rezsicsökkentést tárgyaljuk a villamosenergia- és földgázszektorokban. Részletesen elemezzük az intézkedéscsomag hatását az egyes szereplőkre, és bemutatjuk a végrehajtott közgazdasági transzfereket.

Markánsan eltérő végrehajtást és hatásokat azonosítottunk a két vizsgált ágazatban. A rezsicsökkentést az ágazatokra vonatkozó egyéb intézkedések kontextusában is bemutatjuk.

Állandó rovatunkban a villamosenergia- és földgázpiacok legfrissebb fejleményeit elemezzük, kitérve a hazai és nemzetközi áralakulásra és annak tényezőire, valamint az emissziós piacokra. Harmadik cikkünk a Magyar Villamosenergia-ipari Rendszerirányító (MAVIR) tartalékbeszerzési gyakorlatának változását elemzi, és bemutatja, hogy ennek köszönhetően a MAVIR milyen jelentős megtakarítást könyvelhet el. Negyedik cikkünk a szén-dioxid-kvóták 2013-tól kezdve kötelező árverésének közösségi szabályozását és a kelet-európai kormányok ez alóli átmeneti mentességi kérelmeit elemzi, és tárgyalja a magyar kormány módosított kérelmének bizottsági elfogadását.

Várjuk kérdéseit, javaslatait. Ha Ön még nem előfizetőnk, kérjük, jelezze érdeklődését e-mailben, telefonon vagy a honlapunkon található megrendelőlap kitöltésével.

Kaderják Péter, igazgató

ENERGIAPIACI FOLYAMATOK

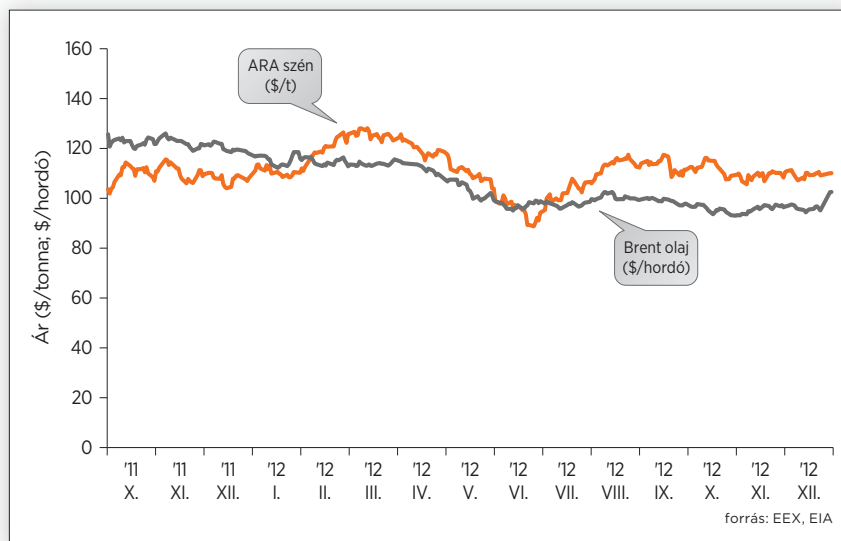
2012 utolsó hónapjaiban a villamosenergia-árak csökkenése mellett a tüzelőanyag-árak stagnálása figyelhető meg. Történelmi mélypontra esett a határidős szennyezési jog, már 6 euróért be lehetett szerezni egy tonnányi CO₂-kvótát. A hazai áramkereslet 3%-kal maradt el a tavalyi fogyasztástól, ennek meglepően nagy hányadát, 18%-át biztosította importforrás. A határkeresztező importkapacitások ára a szlovák és osztrák irányból volt magas, tükrözve a régiós tőzsdék árkülönbségeit. A határidős piacokon és a zsinórtermék árában 7 eurós árkülönbséget találunk a HUPX és a német piacok között.

Gázfogyasztásunk az enyhe október–novemberi hónapok miatt 440 millió m³-rel maradt el a tavalyi gázfogyasztástól. A felhasználás fele részét importból, a fennmaradó részt a tárolókból és a hazai kitermelésből fedeztük.

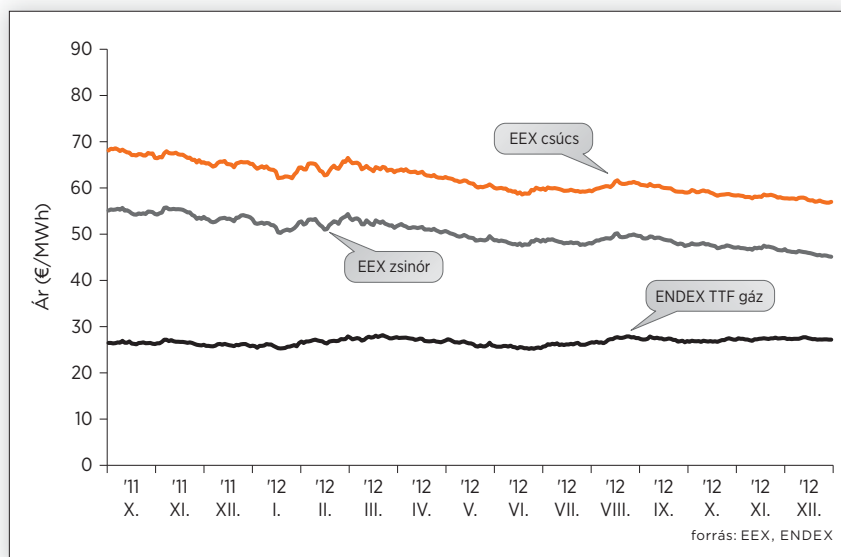
Nemzetközi ártrendek

2012 utolsó hónapjaiban a Brent olaj ára hordónként 105–115 dollár között alakult, átlagosan 110 dolláros áron kelt el egy hordó. Az előző negyedévben tapasztalt áresés után, amikor is több mint egyéves mélypontra esett az olajár – utoljára 2011 elején találunk ilyen alacsony árakat –, az olajárban stagnálást figyelhetünk meg. Az ARA szén tonnánkénti ára szintén kevésbé volatilis alakulást produkált, egészen december végéig 100 \$ alatt maradt.

A német határidős zsinóráram árában folytatódott a lassú mérséklődés, az október elején 48 €/MWh áron jegyzett termék december végére egészen 45 €/MWh-ig esett – ilyen alacsony árakat utoljára 2009-ben tapasztalhattunk a német határidős piacokon. A csúcsidezős villamos energia ára, a zsinórtermékkel párhuzamosan,

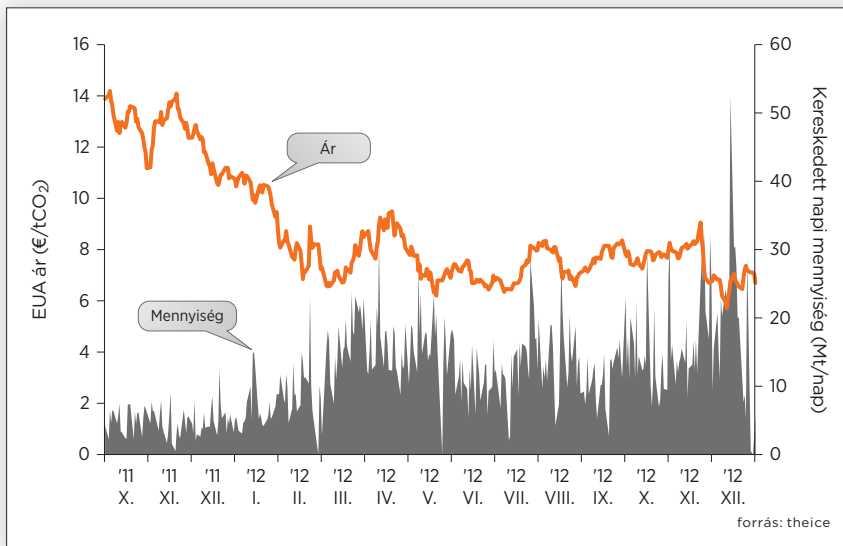
1. ábra Az EEX-en kereskedett, 2013-ra szóló határidős ARA szén és a Brent nyersolaj árának alakulása 2011. októbertől 2012. december végéig

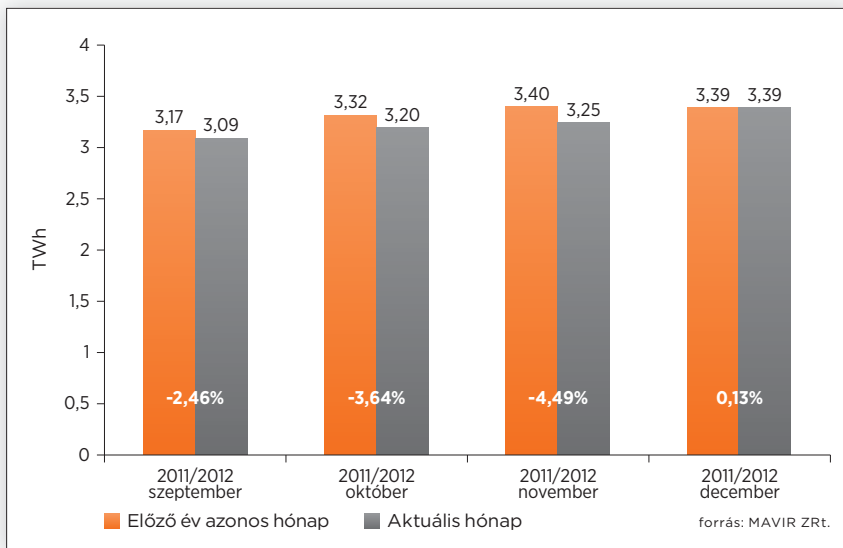
2. ábra Az áram és földgáz 2013. évi határidős árának alakulása 2011. októbertől 2012. december végéig

egészen 56 €/MWh-ig csökkent. Összehasonlításként, 2011-ben a zsinórtermék átlagos ára 56 €/MWh volt, a csúcstermék pedig 69 €/MWh-ért. A holland tőzsdén kereskedett TTF gáz ára megmaradt a 27 €/MWh árszinten.

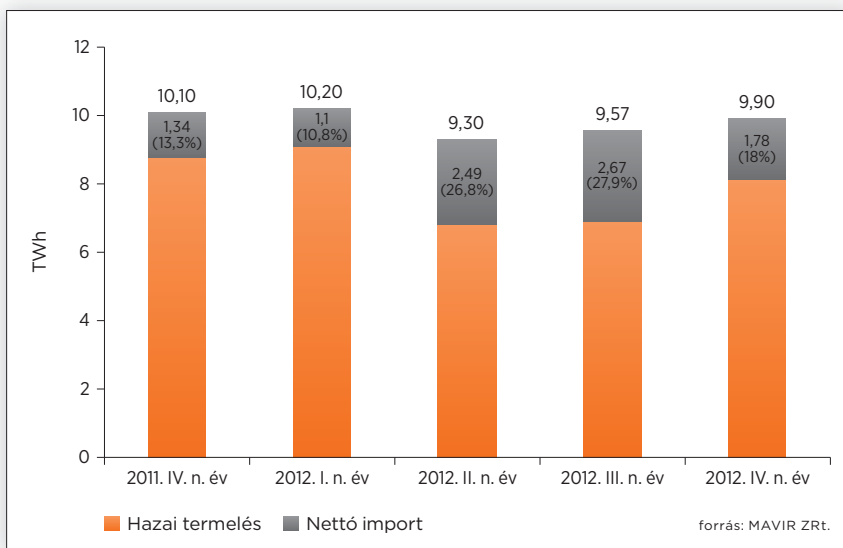
A 2012. decemberi szállítási kvótaárban erős, egy euró feletti zuhanás következett be novemberben. A CO₂-kvóta ára decemberben ezzel történelmi mélypontra került, kicsivel 6 euró alatt kelt el egy tonnányi szennyezési jog. A kvóta ára 2009 és 2011 között átlagosan 15 €/t körül alakult, és már ez is alacsonynak számított a 2008-ra jellemző, 20 €/MWh feletti árakhoz viszonyítva.

3. ábra A 2012. decemberi szállítási CO₂-kvóta árának alakulása és a kereskedett napi mennyiség 2011. októbertől 2012. december végéig

4. ábra A hőmérsékleti hatásoktól megtisztított és a munkanaphatásokkal korigált áramfogyasztás alakulása az előző év azonos időszakához képest, 2012. szeptember és 2012. december között

5. ábra Negyedéves hazai termelés és nettó import 2011. IV. negyedév és 2012. IV. negyedév között

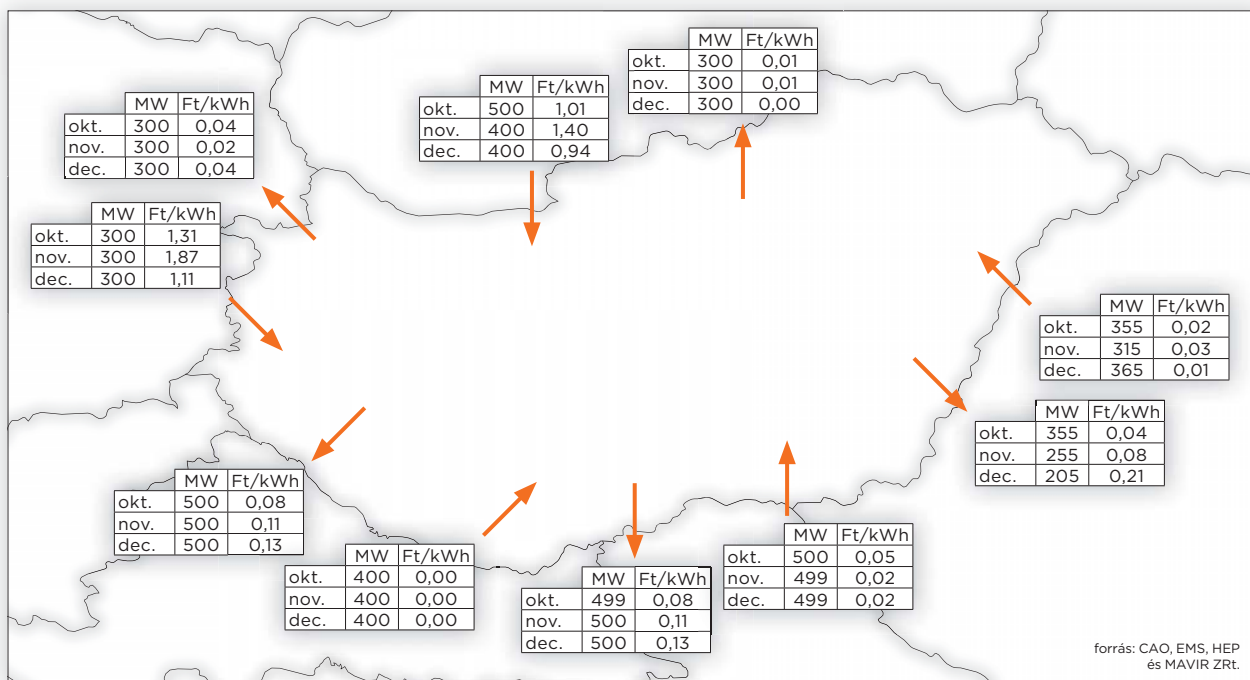
Hazai árampiaci helyzetkép

A negyedik negyedévre jellemző, munkanap- és hőmérsékleti hatásokkal kiigazított villamosenergia-fogyasztás 3%-kal maradt el a tavalyi év azonos időszakának fogyasztásától. A decemberi áramfogyasztás közel azonos volt az előző évvel, az októberi és novemberi értékek ezzel szemben 3,6-4,5%-kal bizonyultak alacsonyabbnak.

A hazai fogyasztás közel 18%-a származott külföldről, ami 5 százalékponttal magasabb a tavalyi negyedik negyedéves importarányánál. Az import részaránya jellemzően a nyári hónapokban ennyire magas, 2008 negyedik negyedévében például csak a fogyasztás 2%-át fedeztük külföldről. A magas importarány oka lehet a gázerőművi termelés relatív drágasága – a tüzelőanyag- és a villamosenergia-ár közti különbség szűkülésével egyre korlátozottabbá vált a gázos termelők mozgástere. A negyedévben importunk közel kétharmada Szlovákiából, 28%-a Ukrajnából és 7%-a Ausztriából érkezett.

A havi határkeresztező aukciókon ismét az osztrák és a szlovák importkapacitások tekintetében alakultak ki 1 Ft/kWh feletti árak. A horvát, román és szerb exportkapacitások 0,1-0,2 Ft/kWh körül keltek el, ez hazánk nettó importőr pozícióját jól tükrözi.

A negyedévben zárultak le a 2013. évi kapacitásaukciók is. A tényleges áramlásokat jól tükrözi a kapacitások és az árak alakulása: az osztrák és szlovák importkapacitások ára kiemelkedik a mezőnyből, az exportkapacitások ára pedig a román határ kivételével minden határon érezhetően csökkent.

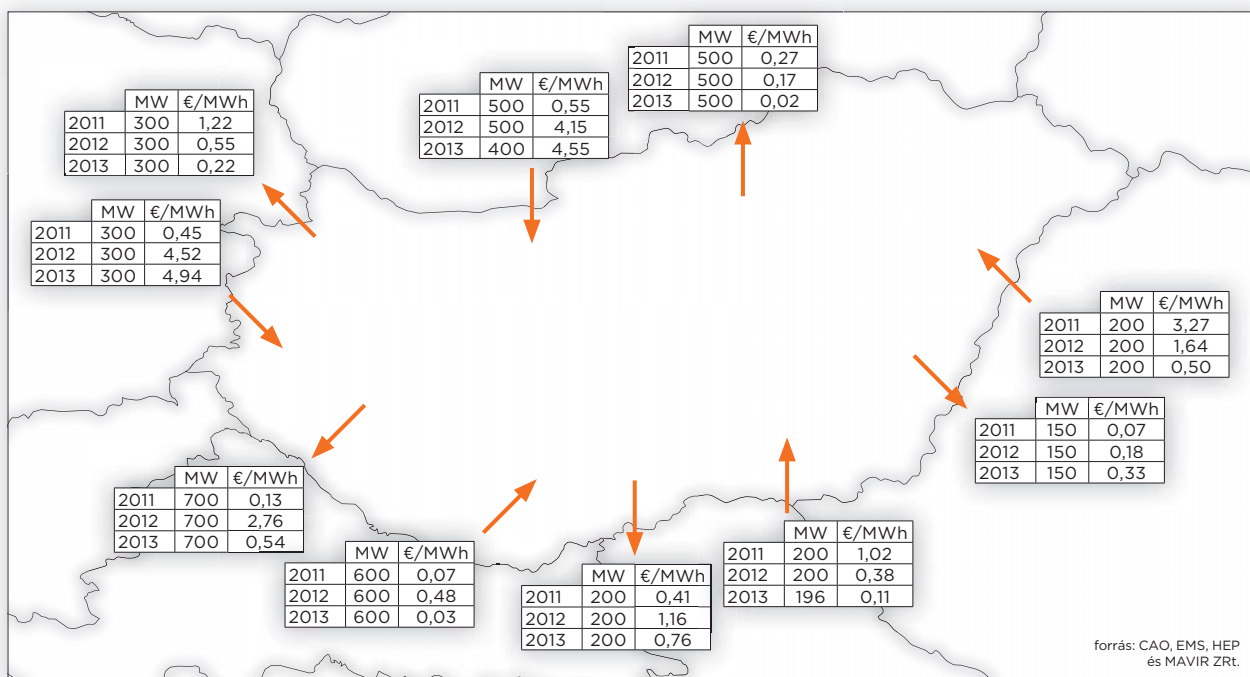
6. ábra Havi határkeresztesző kapacitásaukciók eredményei Magyarországon, 2012. IV. negyedév

Az ábrán a kapacitások a meghirdetett kapacitásokat jelentik. A kapacitások csak abban az esetben nem keltek el teljes mértékben a vizsgált időszakban, ha egy adott áron túljegyzés alakult ki, mivel ilyenkor a rendszerirányító az eggyel magasabb árat tekinti aukciós árnak.

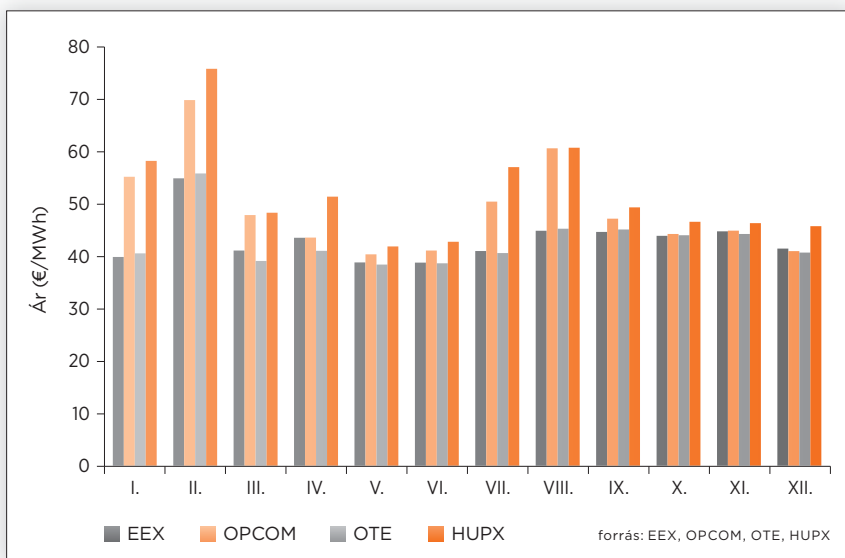
Ez azt jelenti, hogy az export kevésbé jellemző, míg egyre jobban jellemző és ezért felértékelődött az áramimport. Ezt tükrözik a negyedéves fogyasztásban egyre növekvő importarányok.

Az MVM Partner 2012-ben 1,5 TWh éves zsinór villamos energiát értékesített két aukció keretében, 2012 júliusában és novemberében – ez a mennyiség alig éri el az éves kereslet 5%-át. A két aukción kialakult átlagos értékesítési ár 16 Ft/kWh volt. 280 Ft/€ árfolyamon ez 57 €/MWh zsinórárát jelent, ami 10 euróval a német árak felett van.

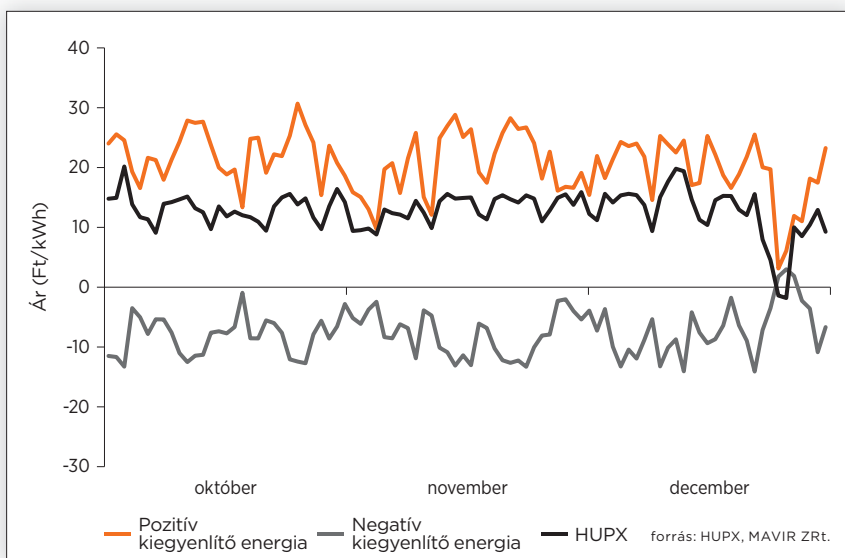
A régiós tőzsdék konvergálása októberben és novemberben tovább folytatódott. Novemberben a HUPX-en és az EEX-en jegyzett másnapi zsinórtermék havi átlagára közti különbség egészen 2 euró alá csökkent, ugyanez volt megfigyelhető a román tőzsdén is. Decemberre a német termék árelőnye visszakúszott a 7 euró körüli szintre. A magyar árak a HUPX spot piacának 2010. júliusi nyitásától kezdve egészen 2011 júniusáig egy euróval voltak a német árak felett, egyes hónapokban egyenesen olcsóbban lehetett beszerezni a

7. ábra Éves határkeresztesző kapacitásaukciók eredményei Magyarországon, 2013-ra

8. ábra Az EEX, az OPCOM, az OTE és a HUPX tőzsde másnapi zsinórtermék árainak összehasonlítása, 2012. január és 2012. december között

9. ábra A kiegyenlítőenergia-árak és a spot HUPX ár napi átlagainak alakulása 2012. IV. negyedévében

10. ábra A 2013-as szállítási zsinórtermék jegyzési árai a régió országaiban, 2011. október és 2012. december vége között

magyar zsinóráramot a német-hez viszonyítva. 2011-ben és 2012-ben ezzel szemben 5-10 euróval lehetett drágábban megvásárolni a HUPX zsinóráramát, előfordultak 25 eurós árkülönbségek is.

A nagykereskedelmi árak a menetrendtől való eltérés költségei és a kiegyenlítőenergia-árak is hatással vannak. A napi szinten elszámolásra kerülő fel- és leszállás árát a rendszerirányító a kiegyenlítő piacon igénybe vett energia költsége alapján határozza meg. A mérlegkörökre vonatkozó kiegyenlítés költségeit egyrészt a kiegyenlítő árak, másrészt az időszakra jellemző spot villamosenergia-ár határozza meg. Minél nagyobb a fel- és leszállás ár, illetve a spot nagykereskedelmi ár közti különbség, annál költségesebb a hiányt a kiegyenlítő piacról beszerezni. A negyedévben a pozitív kiegyenlítő energia ára átlagosan 20,7 Ft/kWh volt, a negatívé -7,8 Ft/kWh.

A 2013-ra szóló zsinóráram ára a régió tőzsdéin esésnek indult, egészen a 45 €/MWh árszintig. Ezzel párhuzamosan a cseh, szlovák és német árak különbsége 0,5 €/MWh alá csökkent az év végére. Ez az esés a magyar fizikai termék árában is meglátszott, az előző negyedévben jellemző 9 €/MWh árkülönbség 7 €/MWh-ra olvadt. A HUPX-en kereskedett fizikai határidős termék ára 56 €/MWh-ról 50 €/MWh-ig csökkent.

Hazai gázpiaci helyzetkép

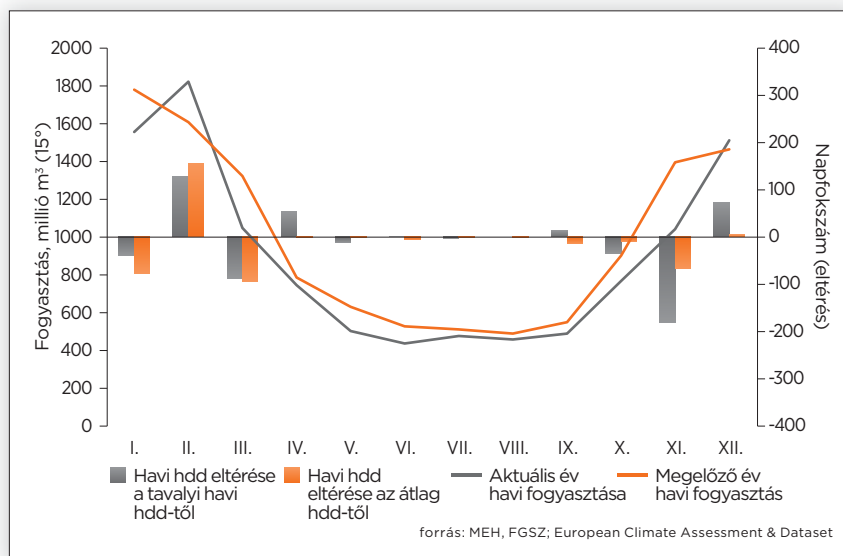
A negyedik negyedév gázfogyasztása 440 millió m³-rel maradt el a tavalyi gázfogyasztástól. Ennek oka az enyhe októberi és novemberi

hónapokban keresendő – a tavalyi évnél mindkét hónap melegebb volt, november pedig a sokévi átlagnál is magasabb átlaghőmérséklettel bírt. Decemberben ezzel szemben alacsonyabb hőmérsékletet találunk a tavalyihoz képest, így a gázfogyasztás is némileg magasabbnak bizonyult.

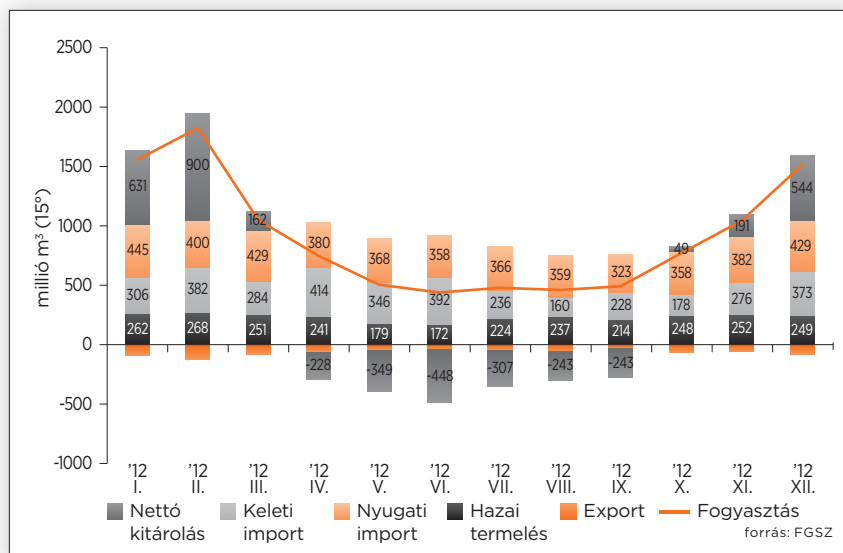
A 11. ábrán a jobb tengelyen jelölt napfokszámok a fűtési igényt jelzik. A napfokszámokat úgy számítjuk ki, hogy amennyiben a napi középhőmérséklet kisebb, mint 16 Celsius-fok, a 16 Celsius-fok és a napi középhőmérséklet hőmérséklet-különbsége adja a napi napfokszámot. A havi napfokszám a napi napfokszámok összege. Az aktuális havi napfokszámot az előző év, illetve az átlag napfokszámokkal összevetve jelöljük, relatíve mennyire hideg az adott hónap. Így a pozitív értékek alacsonyabb hőmérsékletet és magasabb gázfogyasztást, a negatív értékek magasabb hőmérsékletet és alacsonyabb fogyasztást jelölnek.

Földgázfogyasztásunk 54%-át fedeztük importból. A fennmaradó kereslet felerészét a hazai termelésből, felerészét a tárolókból elégítettük ki. A földgázbehozatal kelet felől jelentősen visszaesett: míg 2010 negyedik negyedévében 1,3 milliárd m³ érkezett Ukrajna irányából, 2012-ben ez 800 millió m³-re csökkent. Az olcsóbb baumgarteni importkapacitás ezzel szemben a negyedévben 1,1 milliárd m³-es forgalmat bonyolított, csakúgy, mint az ezt megelőző két évben.

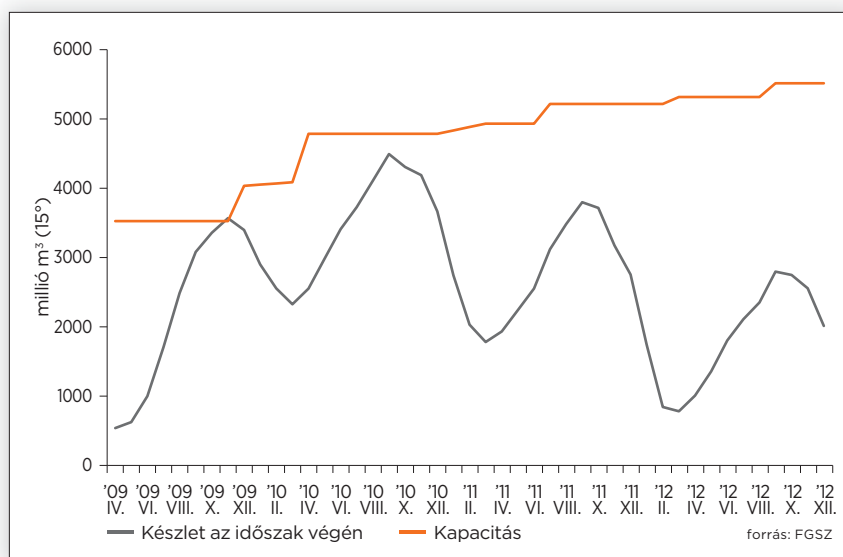
A negyedévben közel 800 millió m³ került ki a kereskedelmi tárolókból. December végére a kereskedelmi készlet 2 milliárd m³-re csökkent. Jól látható az a tendencia, hogy a

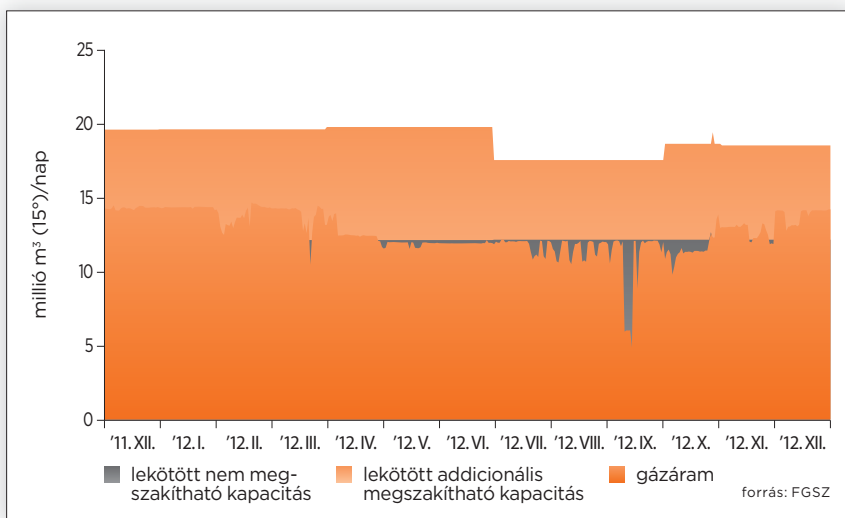
11. ábra A havi földgázfogyasztás alakulása 2012. január és 2012. december között az előző év havi fogyasztási adataival összevetve, valamint összevetve a havi napfokszámok sokévi átlagától és az előző évtől vett eltéréseivel

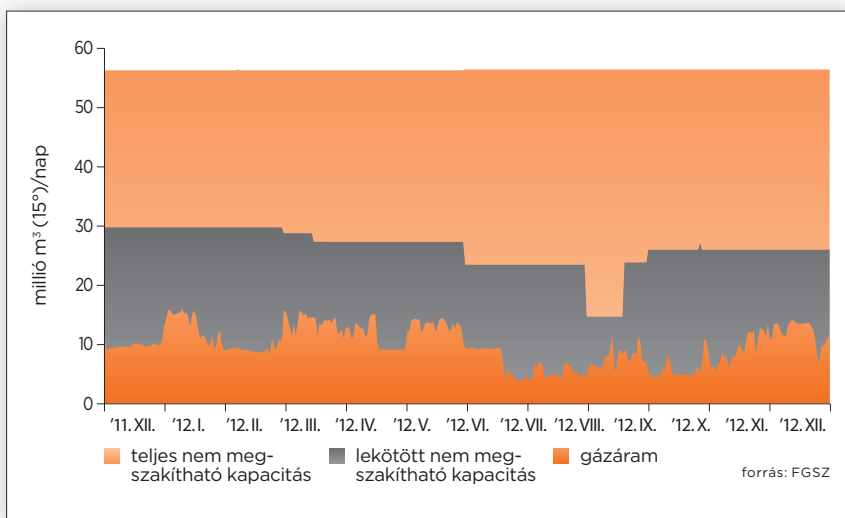
12. ábra A hazai gázpiac forrás szerkezetének havi alakulása 2012. januártól 2012. decemberig

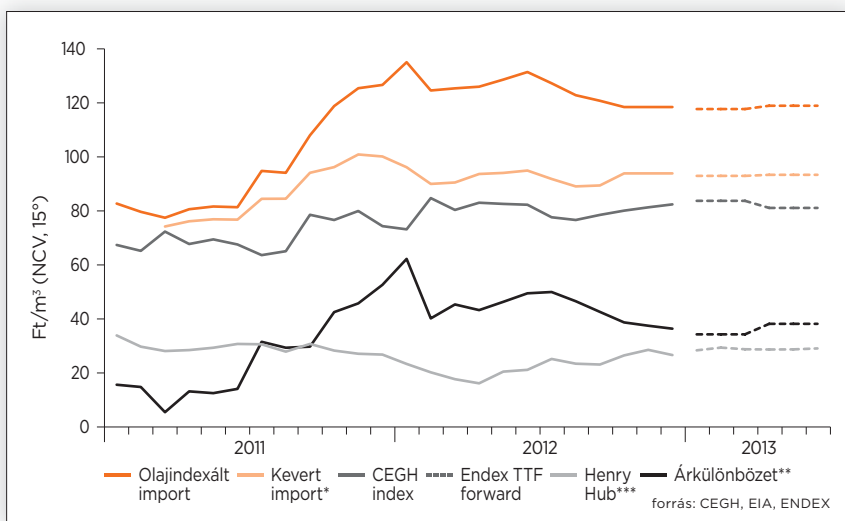
13. ábra A hazai kereskedelmi földgáz tárolók mobilgázkapacitásának és -készletének havi alakulása

14. ábra A Baumgarten felőli betáplálási pont forgalma 2012. januártól 2012. december végéig, a lekötött nem megszakítható és megszakítható kapacitások mellett

15. ábra A beregdaróci betáplálási pont forgalma 2012. januártól 2012. december végéig, az elérhető teljes kapacitás és a lekötött nem megszakítható kapacitás mellett

16. ábra Nemzetközi és hazai nagykereskedelmi gázárak múltbeli és várható alakulása

* Az olajindexált és az ENDEX TTF tőzsdei gázár 2011 szeptemberéig 60:40, azt követően 30:70 százalékos arányban súlyozott átlaga.
 ** Az olajindexált és a CEGH különbsége.
 *** A Henry Hub nagykereskedelmi gázár MNB középárfolyamon számított köbméterára.

hazai tárolók mobilgázkészlete 2010 óta fokozatosan esik, mivel a csökkenő gázkereslet kisebb tárolói igényt támaszt.

A nyugati irányból érkező gázimport 1,2 milliárd m³ volt, a lekötött kapacitásokat teljes mértékben kihasználták. Összességében 400 millió m³-rel több gáz folyt be nyugati irányból, mint keletről, tavaly ugyanez a mennyiség csak 200 millió m³ volt.

Az Ukrajna felől érkező kapacitások felét kötötték le a piaci szereplők, ennek pedig szintén nagyjából a felét használták ki - keletről 800 millió m³ gáz érkezett az október-decemberi hónapokban. A kapacitások 45%-át kötötték le, ennek 35%-án folyt ténylegesen földgáz.

Az év végén az olajindexált import ára kicsivel 120 Ft/m³ alatt volt, a 70% tőzsdei és 30% olajindexált terméket tartalmazó kevert import ennél 25 Ft-tal volt olcsóbb, az energiaszolgáltatók beszerzési költsége e között a két ár között helyezkedik el. Habár a nagykereskedelmi gázárak némiképp visszaestek, a 2013 januárjában bekövetkezett rezsicsökkentés költségeit önmagában ez nem fedezte (ennek részleteiről lásd *Vihar a rezsiben* című írásunkat).

AKTUALITÁSOK

Vihar a rezsiben – a REKK elemzése a 2013. januári 10%-os rezsicsökkentésről

A kormány „rezsicsökkentés” néven ismertté vált rendelkezése jelentős visszhangot váltott ki a médiában és a szakmában egyaránt. Írásunkban arra vállalkozunk, hogy objektív, rövid gyorsjelentést adjunk az intézkedésről és annak hatásairól. A cikk a REKK saját kutatásain alapszik. A gyors elemzés érdekében több ponton is el kellett fogadnunk a jogszabályi és adatszolgáltatási hiányosságokat. Ennek ellenére elemzésünk több fontos összefüggésre és változásra hívja fel a figyelmet.

A háztartások rezsikiadásait tekintve megállapíthatjuk, hogy a földgáz- és villamosenergia-árak sem régiós, sem szélesebb összehasonlításban nem számítanak magasnak a rendkívül magas, 27%-os forgalmi adókulcs ellenére sem. Az árváltozások dinamikáját tekintve, elsősorban a villamos energia esetében, 2009–2010-ben kimutatható az árhatóság kudarca: a csökkenő áras piaci környezetben lehetett volna mérsékelni az egyetemes szolgáltatói árakat. Ha a magyar háztartások lakásrezsijéhez kapcsolódó energiakiadását a háztartások éves kiadásainak arányában tekintjük, akkor az régiós összehasonlításban nem, de széles európai összehasonlításban magasnak tekinthető.

A REZSICSÖKKENTÉS HATÁSAI A VILLAMOSENERGIA-SZEKTORBAN

A 2012 végén meghozott jogszabályi, rendeleti változások eredményeképp az egyetemes szolgáltatók által ellátott fogyasztók árai 2013-ban 10%-os mértékben csökkennek az előző évhez képest. A csökkentés főbb szabályait a VET módosítása, a 78/2012-es NFM rendelet, illetve az 1092/2012. MEH határozat tartalmazza.¹

- A VET módosítás kivette az egyetemes szolgáltatók kötelezettségei közül a kötelező átvétel (KÁT) keretében megvásárlandó energia átvételét, így a KÁT rendszerben megtermelt megújuló energiát 2013-ban csak a versenypiaci szegmens vásárolja majd.
- Az NFM rendelet az egyetemes szolgáltatás árakat módosítja, amelyben mind az alapdíj, mind az energiadíj és egyéb tételek tekintetében meghatározza az egyetemes szolgáltatók által alkalmazható legmagasabb villamosenergia-árakat. A rendelet a maximált árakat, a korábbi gyakorlatnak megfelelően, szolgáltatóként differenciáltan határozta meg, míg szabályozott árrésük tekintetében egy univerzális – 1,316 Ft/kWh-s – szintet határozott meg.²
- A MEH határozat a rendszerhasználati díjakat (RHD) vételezési kategóriánként – kis-, közepes és nagyfeszültségen vételező fogyasztókra –

	Rendszerhasználati díjak, Ft/kWh			Forgalom, GWh	Teljes RHD díjmegoszlás, Mrd Ft		
	2012	2013	Változás		Rendelet alapján	2012	2013
Nagyfeszültségű csatlakozás	0,70	0,99	41,3%	5 092	3,58	5,1	1,48
Nagy-/középfeszültségű csatlakozás	1,99	2,74	37,4%	931	1,86	2,5	0,69
Középfeszültségű csatlakozás	4,41	5,56	26,3%	8 382	36,93	46,6	9,72
Közép-/kisfeszültségű csatlakozás	6,64	8,17	22,9%	4 223	28,06	34,5	6,43
Kisfeszültségű csatlakozás I. (profilos)	14,41	12,50	-13,3%	11 656	167,96	145,7	-22,27
Kisfeszültségű csatlakozás II. (vezérelt)	6,24	5,70	-8,7%	2 029	12,66	11,6	-1,10
Kisfeszültségű csatlakozás III. (nem profilos)	13,76	13,73	-0,2%	1 882	25,90	25,8	-0,06
Összesen				34 195	277,0	271,8	

forrás: 1092/2012. MEH rendelet

1. táblázat Rendszerhasználati díjak változása

¹ A VET 13-as paragrafusát módosította a 2012. évi CCXVII. törvény 91. § (2) paragrafusa. A nemzeti fejlesztési miniszter 78/2012. (XII. 22.) NFM rendelete pedig az egyes energetikai tárgyú árszabályozással összefüggő miniszteri rendeletek módosításáról rendelkezik.

² Ez eltér a korábbi gyakorlattól, hiszen ez a tétel korábban differenciált volt, figyelembe vette a szolgáltatók közötti különbségeket. Az is jelentős változás, hogy a korábbi árrendeletben figyelembe vették az egyetemes szolgáltatók piaci beszerzési árát.

állapítja meg. A rendelet egyrészt a 2013-mal kezdődő új szabályozási periódus költség-felülvizsgálatából eredő árváltozásokat, másrészt a fogyasztói kategóriák közötti RHD díjácsoportosítást tartalmazza.

Mint látható, jelentős és viszonylag összetett jogszabályi változások történtek 2012 decemberében, és az elemzést tovább nehezíti, hogy az elosztóknál egy újabb költség-felülvizsgálati periódus is elkezdődött. A szabályozási változások értékelését jelentősen gátolja, hogy az adatok nagy részét nem publikálták.

Ezeket a fentebb említett tételeket próbáljuk meg számszerűsíteni a következő részben, illetve elemezzük, hogy milyen többletbevételi/kiadási hatásokkal számolhatunk a különböző szereplők szintjén (egyetemes szolgáltatók fogyasztói köre, versenypiaci fogyasztók, egyetemes szolgáltatók, illetve a költségvetés).

Rendszerhasználati díjon belüli átcsoportosítás

Amint az 1. táblázat mutatja, a kiefeszültségi csatlakozás díjtételeinél jelentős a csökkenés. A kiefeszültségű csatlakozás I. kategória (profilos fogyasztók) 13,3%-os rendszerhasználati díjcsökkenését a közép- és nagyfeszültségű fogyasztók jelentős díjnövekedése kompenzálja. Mivel ez utóbbi kategóriák forgalma kisebb, mint a kiefeszültségűeké, illetve az egységnyi fogyasztásra jutó díj szintje is jóval alacsonyabb, ezekben a kategóriákban igen nagy mértékű növekedés szükséges a kiefeszültségű fogyasztói díjcsökkenés kompenzációjához.

Ha a teljes RHD díjmegoszlást tekintjük, a kiefeszültségű fogyasztók 23 Mrd Ft-os csökkenését (utolsó oszlop

három negatív értékének összege) a nagyobb ipari fogyasztók díjtételeinek jelentős, 19 Mrd Ft-os növekedése ellensúlyozza. Ez azt jelenti, hogy a költségek 78%-át átterhelik a különböző fogyasztói csoportokra. A fennmaradó 5 milliárd Ft különbség (összesen sor RHD díjmegosztásnál) a szolgáltatóknál csapódik le. Mivel ezen tételeket a hatósági költség-felülvizsgálat is befolyásolja, nem állapítható meg, hogy ez utóbbi összeg kizárólag a rezsi-csökkentési intézkedésnek tudható-e be.

További adalékkal szolgálhat az is, hogy a táblázat harmadik oszlopában jelzett %-os változások ugyan kiugróan tekinthetők az elmúlt 10 év RHD díjtétel-változásainak tükrében, azonban érdekes módon 2009 és 2010 folyamán történtek már hasonló mértékű árváltozások a nagyfeszültségű kategóriában. A 2009. évi 36%-os RHD díjnövekedést 33%-os csökkenés követte a következő évben.

Összefoglalva az RHD-t érintő változásokat, azt mondhatjuk el, hogy a terhek nagyobb volumenét a nagyfogyasztói csoportra való átterheléssel oldották meg, egy kisebb részét pedig a szolgáltató kénytelen viselni. (Lehetséges, hogy az általunk kiszámított szolgáltatói terhelés a tavalyi költség-felülvizsgálat hatását is tartalmazza.)

Az egyetemes szolgáltatói árrés csökkentésének hatása

Amint a 2. táblázat is mutatja, az NFM rendelet jelentősen csökkentette és egységesítette az egyetemes szolgáltatói árrést. Az egységesített árrés a szolgáltatókat eltérő módon érintette, 0,4–0,6 Ft közötti csökkenésekkel szembesültek az eladott kWh-ra vetítve. Az új, egységesített árrés eltörölte a szolgáltatók közötti korábbi különbségeket az

árrés tekintetében, így a korábbi periódusban figyelembe vett területi/működési sajátosságok 2013-tól nem érvényesíthetők. A szolgáltatói árrés csökkentése fix mennyiségekkel számítva mintegy 7,4 Mrd Ft-ra rúg, ezt az összeget a rendelet teljes mértékben a szolgáltatókra terhelte.

Egy további, talán még fontosabb tényező, hogy az egyetemes szolgáltatási díjat is nagyjából 10%-kal csökkentették

	2012-es árrés, Ft/kWh	2013-as árrés, Ft/kWh	Változás	Arányosított forgalom, GWh*	Árrés-csökkenés hatása, Mrd Ft
EDF DÉMÁSZ Zrt.	1,711	1,316	0,395	1 827,2	0,7
E.ON Energiaszolgáltató Kft.	1,925	1,316	0,609	5 852,5	3,6
ELMŰ Nyrt.	1,859	1,316	0,543	3 913,5	2,1
ÉMÁSZ Nyrt.	1,928	1,316	0,612	1 658,7	1,0
Összesen				13 251,9	7,4

*Számított forgalom, 2011-es forgalmi adatok alapján.

forrás: REKK számítás

2. táblázat A szolgáltatói árrés csökkentésének hatása³

³ Sajnos nincs adat az egyetemes szolgáltatáson belül átadott villamos energia szolgáltatók közötti megosztására, csak a teljes mennyiségre (az ELMŰ és az ÉMÁSZ éves jelentésben közli, a többiek nem). Így a táblázathoz csak becsült forgalmi adatokat tudunk használni. A becslés során a teljes ESZ forgalmi mennyiséget az egyes szolgáltatóknak kiefeszültségen átadott energia mennyiségével arányosítottuk, de sajnos ez csak egy nagyon erőteljes közelítésnek tekinthető. Ehhez a becsléshez képest az ÉMÁSZ és az ELMŰ saját magáról közölt adata 5, illetve 0%-os eltérést mutat.

(lásd a 3. táblázat vonatkozó sorát), ami az árrés rögzítésével együtt átlagosan 1,8 Ft/kWh mértékben csökkenti az egyetemes szolgáltatók bevételeit. Az ESZ beszerzés nagy részét az MVM-től vásárolt villamos energia és a KÁT keretében átvett villamos energia teszi ki, s ez utóbbi a jövőben már nem terheli az egyetemes szolgáltatókat (számításaink szerint 0,85 Ft/kWh-val enyhítve az ESZ-ek terheit, részletesen lásd a következő részt). A KÁT nagyfogyasztókra való átterhelése a szolgáltatási díjcsökkenés hatását mintegy 50%-ban mérsékli az ESZ-eknél. A fennmaradó bevételecsökkenést az egyetemes szolgáltatóknak kell viselniük, amit esetlegesen úgy tudnak elkerülni, ha az MVM-es beszerzésüknél a mostaninál kedvezőbb beszerzési árat érnek el. Ekkora kedvezmény elérése kérdéses, de erről egyelőre nem áll rendelkezésünkre információ.

KÁT költségek átcsoportosítása⁴

A VET módosításának eredményeként a KÁT finanszírozási oldala jelentősen megváltozott. Az ESZ-ek 2013-tól kezdve nem vásárolnak KÁT keretébe eső villamos energiát, azt ezentúl csak a

nagyfogyasztóknak kell megfizetniük. Ezen hatás számszerűsítését tartalmazza a 4. táblázat.

A 2011-es adatok alapján a megtermelt 1841 GWh megújuló energiának mintegy 35%-át, 657 GWh-t vettek át az egyetemes szolgáltatók. Ennek teljes költsége 20,4 Mrd Ft volt, amiből 8,3 Mrd Ft tekinthető támogatásnak, mert ennyi a piaci ár felett megfizetett rész.

Az egyetemes szolgáltatókat ezenfelül további működési költségek terheltek a KÁT átvétellel kapcsolatban, ami nagyrészt az egyensúlyi energiáért fizetett díjakat jelenti. Ennek mértékét 2011-es adatokból becsülve csak a megújuló energiára 3,5 Mrd Ft-os tételt kapunk, amely költségek alól 2013 folyamán az ESZ-ek szintén mentesülnek.

Ezen költségcsökkentéseket összesítve, az egyetemes szolgáltatóknál egy vásárolt kWh villamos energiára vonatkoztatva mintegy 0,68 Ft/kWh költség jött ki 2011-re. Az új törvénymódosítás ekkora terhet vett le az egyetemes szolgáltatók válláról, és helyezte át az ipari fogyasztói szegmensre. Ez alsó becslésnek tekinthető, mivel a KÁT profil összetettsége miatt az valószínűleg további tervezési és kereskedelmi többletköltséget jelenthetett az ESZ-ek számára.

	DÉMÁSZ		E.ON		ELMŰ		ÉMÁSZ		
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	
Elosztói alapidj (áfa nélkül)	1920	1728	1920	1728	1920	1728	1920	1728	
Egyetemes szolgáltatási díj	21,36	19,56	20,84	19,09	21,27	19,48	21,03	19,27	
Forgalomarányos rendszerhasználati díjak	16,08	13,99	16,08	13,99	16,08	13,99	16,08	13,99	
Külön pénzeszközökre	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46	
Összesen, forgalmi díjra vetítve	áfa nélkül	38,9	35	38,38	34,54	38,81	34,92	38,57	34,71
	áfával	49,01	44,06	48,35	43,47	48,89	43,96	48,59	43,69
Belefoglalva az elosztói alapidj hatását	áfa nélkül	39,7	35,72	39,18	35,26	39,61	35,64	39,37	35,24
	áfával	50,02	44,97	49,36	44,38	49,91	44,87	49,61	44,61

forrás: 78/2012. NFM rendelet

3. táblázat Az egyetemes szolgáltatói díjak változása 2012-2013-ban

	Éves KÁT termelés, GWh*	Ebből ESZ átvétel, GWh	Teljes ktg., Mrd Ft	Fajlagos támogatás, Ft/kWh	Fizetett ESZ támogatási ktg., Mrd Ft	Működési ktg., Mrd Ft**	Költségcsökkentés, Ft/kWh***
2011	1841	657	20,4	12,68	8,33	3,49	0,68

* Csak megújulóra.

** A tervezett havi beszerzési költség és a MAVIR összesített allokálható költség különbsége.

*** Magában foglalva a fajlagos támogatási és működési költségeket.

forrás: MEH 2011-es KÁT beszámoló

4. táblázat A KÁT költségek alakulása 2011-ben

⁴ E részben az adatok főbb része a MEH 2011-es KÁT beszámolójából származik, illetve a MEH honlapján fellelhető havi beszámolókon alapul.

A KÁT rendszer terheinek jövőbeli alakulására vonatkozóan fontos a 2012-es KÁT beszámoló közlése (MEH, 2012), miszerint 2012-től kezdve a megújuló KÁT bázis csökkenni fog a következő 2-3 évben, mivel néhány biomasszát égető nagyerőmű kikerül a rendszerből.

Az áfabevételek változása

Az egyetemes szolgáltatói területen kieső árbevétel további hatása, hogy a költségvetés jelentős árbevételről esik el. A 10%-os egyetemes szolgáltatói árcsökkentés direkt hatására 12,3 Mrd Ft-os áfabevétel-kiesés becsülhető a 2011-es forgalmi adatok alapján. Ezt csak kissé mérsékelheti az árcsökkenés miatti esetleges fogyasztásnövekedés az egyetemes szolgáltatói körben.

A központi költségvetésnél az ESZ szegmenseben jelentkező áfakiesést az ipari fogyasztói szegmenseből két eltérő hatás módosítja: tovább növeli az áfakiesést az ipari fogyasztói piacon fellépő magasabb árak fogyasztásmérséklő hatása, és mérsékli az áfakiesést a megmaradó ipari fogyasztás magasabb árak mellett fizetendő magasabb áfatartalma.

Összefoglaló

Az 5. táblázat szereplőnként számszerűsíti a 10%-os rezsicsökkentés hatásait.

A hatások értelmezéséhez a következő észrevételeket tesszük:

- A lakossági villamosenergia-számla áfa nélküli nettó értéke 2011-ben 383 Mrd Ft volt, vagyis az intézkedéscsomagnak kb. 38,3 Mrd Ft értékű transzfert kell biztosítania a lakossági fogyasztók felé.
- A kiszervezésen vételező háztartási fogyasztók (kiszervezők) számára az intézkedéscsomag négy tételben biztosítja a szükséges transzfert.

Ebből két tétel a rendszerhasználati díjakból származik: a nagyfogyasztókhoz átcsoportosított befizetések (18,3 Mrd Ft) és az egyetemes szolgáltató árréscsökkentésének (7,4 Mrd Ft) értéke.

- Ezenfelül az elosztóhálózati üzemeltetőktől átcsoportosított transzferként jelenik meg számukra a rendszerhasználati díjak csökkenése (5,1 Mrd Ft) – vagy annak egy része. Ennek mértéke azonban bizonytalan, mert lehetséges, hogy a most lezárult költség-felülvizsgálat az elosztói indokolt költségek bizonyos fokú mérséklését teszi szükségessé.
- És végül negyedik tételként az intézkedéscsomag rendelkezik arról, hogy a nagyfeszültségen vételező fogyasztók (nagyfogyasztók) vegyék át az egyetemes szolgáltatói körben megszűnő KÁT átvételi kötelezettség költségét, 9 Mrd Ft-ot.
- Így összességében a háztartási fogyasztókhoz történő összes jóléti transzfer mértéke 39,8 Mrd Ft – a 38,3 Mrd Ft értékű rezsicsökkentéstől való eltérést a nemrég lezárult költség-felülvizsgálat magyarázhatja.
- Az intézkedéscsomag eredményeként tehát az egyetemes szolgáltatók és elosztók költség-növekedése a rendszerhasználati- és a szolgáltatói árréscsökkentés összege: $5,1 + 7,4 = 12,5$ Mrd Ft.
- A nagyfogyasztók pedig a 9 Mrd Ft-os KÁT költségnövekedéssel és a 18,3 Mrd Ft-os rendszerhasználati díj-emeléssel, vagyis összesen 27,3 Mrd Ft költségnövekedéssel számolhatnak az intézkedéscsomag miatt.
- Vagyis a nagyfogyasztók finanszírozzák a háztartásoknak juttatott rezsicsökkentés teljes költségének több mint kétharmadát, a maradék egyharmadot pedig nagyrészt az egyetemes szolgáltatók, kisebbrészt az elosztóhálózati társaságok.

	Intézkedés	Érintettek	Érték	Változás iránya
RHD	fogyasztók közötti átcsoportosítás	kisfogyasztók	23,4 Mrd Ft	tehercsökkenés
		nagyfogyasztók	18,3 Mrd Ft	tehernövekedés
	RHD csökkentés	elosztóhálózatok	5,1 Mrd Ft	tehernövekedés
KÁT	befizetők közötti átcsoportosítás	ESZ	9 Mrd Ft	tehercsökkenés
		nagyfogyasztók	9 Mrd Ft	tehernövekedés
ESZ	árrés	ESZ	7,4 Mrd Ft	bevételekiesés
	energiaköltség		?	
áfa	közvetett hatás	költségvetés	12,3 Mrd Ft	bevételekiesés

forrás: REKK számítás

5. táblázat A rezsicsökkentés hatásai szereplőnként, intézkedésenként (2011-es fogyasztási bázison számítva)

- A kifizetői díjcsökkentés miatt a központi költségvetés 12,3 Mrd Ft áfabevételtől esik el, ami az intézkedéscsomag további, közvetett juttatása a kifizetőknak.

Fontos megemlíteni, hogy legalább két további hosszú távú hatással is számolhatunk.

- A kifizetői szegmensben az árcsökkenés negatív hatással van az energiahatékonysági beruházásokra (háztartási eszközök, fűtőkor-szerűsítés) és a háztartási megújulóenergia-alkalmazásokra (napkollektor, napelem).
- További negatív hatás várható a megújuló támogatása terén, hiszen 2013-tól csak ipari fogyasztók viselik ezek terhet, ami nyilvánvalóan magasabb KÁT egységköltséget jelent, tovább rontva az ipari fogyasztók versenyképességét.

A REZSICSÖKKENTÉS HATÁSAI A FÖLDGÁZSEKTORBAN

10%-os rezsicsökkentés - földgáz

A földgáz egyetemes szolgáltatásra jogosult fogyasztók számára a 78/2012. NFM rendelet szintén 10%-os árcsökkenést hozott. Ebben a szektorban a villamosenergia-piacon fellelhető keresztfinanszírozást nem tudjuk olyan egyszerűen bemutatni.

A lakossági földgázfogyasztók az alaplíjat és a forgalomarányos gázdíjat fizetik a gázszolgáltatásért. Erre az egyetemes szolgáltatási díjra rakódik a biztonsági készletelés díja mint pénzeszköz, illetve a 27%-os áfa.⁵ Ez a fogyasztói kör mentesül az energiaadó megfizetése alól. Az alaplíj és a gázdíj együttesen az egyetemes szolgáltatás árát fedezi, melynek megállapítását a 29/2009. KHEM rendelet szabályozza. A földgáz árát a rendelet szerint a 17. ábrán látható árelemek alkotják.

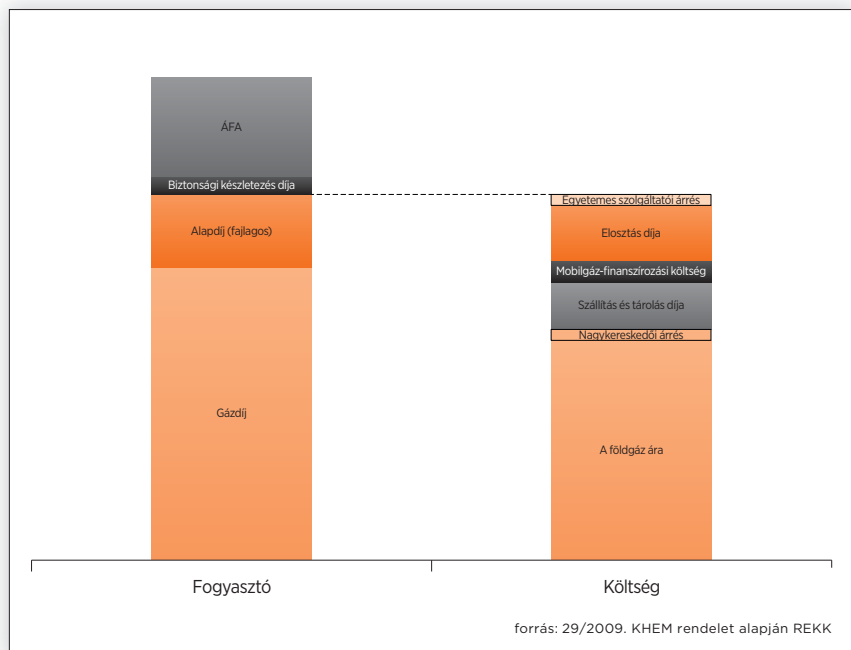
A 2013. januári rezsicsökkentés az alaplíj és a forgalmi díj egyszeri megvágásával, illetve

a lakosság számára eddig kötelező biztonsági készletelési díj fizetésének eltörlésével érte el a célját. Ez a két intézkedés a gáz árban együttesen 10%-os csökkentést hozott.

A fő kérdés természetesen az, hogy melyik szereplő – az elosztók, a szolgáltatók, a szállító, esetleg a nagykereskedő vagy a tároló-üzemeltető – fizeti meg a csökkentés költségét, azaz végül kinél csapódik le a rezsicsökkentés terhe, illetve ezeknek a vállalatoknak a jelenlegi pénzügyi pozíciója megengedi-e ennek a lépésnek a finanszírozását? Kutatásunk során úgy találtuk, hogy az egyes piaci szereplők (elosztó, egyetemes szolgáltató, tároló-üzemeltető, termelő, szállító), még ha eltérő mértékben is, mind kiveszik a részüket a rezsicsökkentés finanszírozásából.

Elsőként végigvesszük a 78/2012. NFM rendelet által érintett szabályváltozásokat, és azonosítjuk az érintettek körét. Ezt követően megkíséreljük a költségek durva számszerűsítését.⁶

Mivel a szabályozási változások elsősorban az egyetemes szolgáltatásban részesülőket érintik, ezért az alábbiakban egy évi 1200 m³ fogyasztással rendelkező, 20 m³/h névleges kapacitású mérőórával bíró medián lakossági fogyasztó példáján követjük végig az árváltozásokat.⁷ A bevételkiesést szintén ezzel a medián fogyasztóval számoljuk.

17. ábra A lakossági földgázfogyasztók által fizetett és a gázpiaci szereplőknél lecsapódó árelemek

⁵ Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a biztonsági készletelés díja nem része az egyetemes szolgáltatásnak, ugyanakkor áfaalapot növelő pénzeszköz.

⁶ A pontos számszerűsítésre azért nem vállalkozhatunk, mert számos adat védettnek minősül, szabadon nem hozzáférhető.

⁷ Az egyetemes szolgáltatás körében értékesített földgáz mennyiségét az egyetemes szolgáltatásra jogosult fogyasztási pontok számával osztva, körülbelül 1200 m³ éves fogyasztást kapunk.

Szabályozási változások

A 78/2012. NFM rendelet legfontosabb szabályozásváltoztatásai a következők:

- i) Az egyetemes szolgáltató díjainak csökkentése: A rendelet elosztói területenként meghatározza, hogy mennyivel kell csökkenteni az alapidíjat és a gázdíjat ahhoz, hogy a 10%-os csökkenés bekövetkezzen. Az árváltoztatás csak az egyetemes szolgáltatásra érvényes, azaz minden egyéb, nem az egyetemesekre vonatkozó szabályozott díjelem változatlanul marad. Ezek szerint a villamos energiában látott, elosztói díjakban megjelenő keresztfinanszírozás nem ismétlődik meg a földgáz esetén az elosztóhálózatokon.
- ii) Tárolói gáz elismerése az elismert költségek körében: Az egyetemes fogyasztók számára továbbértékesített elismert földgázárban 2012. december 31-ig az év negyedik negyedévében 30 százalékos, az év első negyedévében 40 százalékos súllyal vették figyelembe a tárolói gázt. A tárolói gáz ára 2010 óta miniszteri ármegállapítás alapján történt. Az új rendelet szerint ezentúl „a téli felkészülésnek megfelelő együtttható”-val veszik figyelembe a tárolói gázt. Ennek az együttthatónak a tényleges tartalmát a rendelet nem taglalja, meghatározásához nem rendel felelőst vagy határidőt. A tárolói gáz jellemzően olcsóbb, így a földgáz ára a „téli felkészülésnek megfelelő együtttható” segítségével csökkenthető a kritikus magas fogyasztású hónapokban. Ennek az elemnek az elismerése további bevételkiesést vagy bevételnövekedést is jelenthet, a hatása elsősorban attól függ, hogy eredetileg mennyire tükrözte a földgáz elismert fajlagos ára a szolgáltató beszerzési költségeit, illetve mekkora a „téli felkészülésnek megfelelő együtttható”. Az elismert fajlagos földgáz ára az

olajindexált, a tőzsdei és a tárolói gáz árának függvénye. Az olajindexált és tőzsdei gázár átlagaként alakul ki az import gázár, jelenleg ez a két termék 30-70%-os súlyozott átlaga. Az így kapott importárat negyedévtől függően még tovább igazítják a tárolóból kitarolt földgáz árával („téli felkészülés szerint”). A módosítás akkor hozhat bevételkiesést a szolgáltatóknak, ha a szabályozás nagyobb súllyal ismeri el a tárolt gázt, mint amekkora súllyal ténylegesen felhasználják azt. Amennyiben a tárolói gázt a ténylegesnél kisebb arányban veszi figyelembe a szabályozás, akkor az import gázon keletkező veszteségeket tompíthatja a tényező változása. A nagyfokú bizonytalanság miatt ennek a tételnek a számszerűsítésére nem vállalkozunk. Habár a szabályozó számára jelentős rugalmasságot ad ennek a tételnek a megállapítása, meg kell jegyeznünk, hogy az ebből fakadó nagyfokú bizonytalanság kedvezőtlenül hathat a piac működésére. A piaci szereplők így még nehezebben tervezhetik bevételeiket, mert nem egyértelmű, hogy milyen mértékben ismerik el számukra a tárolókból felhasznált földgázforrást.

- iii) A tőkeköltség reálhozam tényezőjének változása: A földgázvertikum szereplőinek éves szinten elérhető legnagyobb nyeresége szabályozott, a tőkeköltség egy bizonyos százalékaként meghatározott összeg. Ez a reálhozam-tényező az egyetemes és nem egyetemes fogyasztókra meghatározott reálhozam-tényezők fogyasztással súlyozott átlagaként alakul ki. A reálhozam-tényező nagysága hatással van a szállítói, elosztói, tárolói díjakra, a Magyar Energia Hivatal ennek figyelembevételével állapítja meg a rendszerhasználók által fizetendő díjakat. Az e tényezőket érintő legnagyobb változás, hogy a szállító, az elosztók és tárolók eddig egységesen 4,5%-os hozamtényezőjét az egyetemes szolgáltatás vonatkozásában a rendelet

megfelelt.

A nem egyetemes fogyasztásra vonatkozóan nem változott a reálhozam-tényező.

Össességében a változás azt jelenti, hogy mind a szállító, mind a tároló, mind az elosztó nyereségkorlátja a felére szűkült, következésképpen az általuk beszedhető díjak is csökkentek.⁸

	2012. december 31.		2013. január 1.	
	egyetemes	nem egyetemes	egyetemes	nem egyetemes
Földgázszállító	4,5%	8,78%	2,28%	8,78%
Elosztó	4,5%	8,29%	2,28%	8,29%
Tároló	4,5%	10,05%	2,28%	10,05%

forrás: 78/2012. NFM rendelet

6. táblázat A reálhozam-tényező fogyasztói szegmensenként, a 78/2012. rendelet hatálybalépése előtt és után

⁸ A szállítói díjtételek meghatározásában némileg egyedi az a gyakorlat, hogy a tárgy hónapban a rendszerhasználók az egyetemes szolgáltatásra nem jogosultak számára érvényes, 8,78%-os reálhozam-tényező mellett érvényes szállítási díjat fizetnek, majd a tárgyhót követően az FGSZ visszatéríti számukra az egyetemes fogyasztók számára szállított földgáz csökkentett díja és a magasabb szállítási díj közti különbözetet.

iv) Kapcsolt szerkezetátalakítási támogatás és kiegyenlítő hozzájárulás: 2013 januárjától a hazai termelésű mezőkből kitermelt gázban részesülők az 1998 előtti és utáni mezőkből kinyert szénhidrogén minden MJ-ja után kötelesek 0,087 Ft-ot téríteni a kapcsolt szerkezetátalakítási támogatásra. Az érintett vállalatoknak (E.ON Trade 340 M Ft, Tigáz 320 M Ft, FŐGÁZ 240 M Ft) ez 900 millió forintos terhet jelent. Még ezzel a költséggel együtt is jól járnak a hazai kitermelésű és tárolói gázhoz való kedvező árú hozzáféréssel, ahogy a következő bekezdésben bemutatjuk.

v) A rendelet meghatározta az import földgáz, a tárolói gáz és a hazai kitermelés egyes egyetemes szolgáltatókra vonatkozó mennyiségét és árát (lásd 18. ábra). Az egyetemes szolgáltatók összességében 1200 millió m³ gázt kaptak erre a negyedévre, ez nagyságrendileg megegyezik a 2012 első negyedévében megállapított gázmennyiséggel. Az éves fogyasztás nagyjából 40%-a koncentrálódik az első negyedévben, így az egyetemes szolgáltatók éves forgalmának ismeretében nagyjából képet kaphatunk arról, hogy az egyetemes szolgáltatók gázbeszerzésének arányaiban mekkora részét érinti ez az ármegállapítás. A FŐGÁZ és az Égáz-Dégáz forgalmának teljes egészét lefedi a rendeletben megadott gázmennyiség, így elmondható, hogy az ő gázbeszerzési költségük megegyezik a rendeletben megállapítottal. A Tigáz forgalmának durván 20%-át, az E.ON forgalmának 50%-át fedezi a gázmennyiség. Ha feltételezzük, hogy a fennmaradó gázmennyiséget a szolgáltatók olajindexált áron szerzik be, akkor az egyetemes szolgáltatók beszerzési árai durván 70–90 Ft/m³ között találhatók.⁹

Összességében ez a változás (a kapcsolt szerkezetátalakítási támogatást is figyelembe véve) fajlagosan alacsonyabb áron juttatta gázhoz az

	Tőkeköltség reálhozam-tényezője, Ft/MJ	
	nem egyetemes fogyasztás: 8,78%	egyetemes fogyasztás: 2,28%
E.ON DDgáz	0,365	0,218
E.ON Kőgáz	0,383	0,228
Égáz-Dégáz	0,342	0,204
FŐGÁZ	0,329	0,198
Tigáz	0,310	0,188

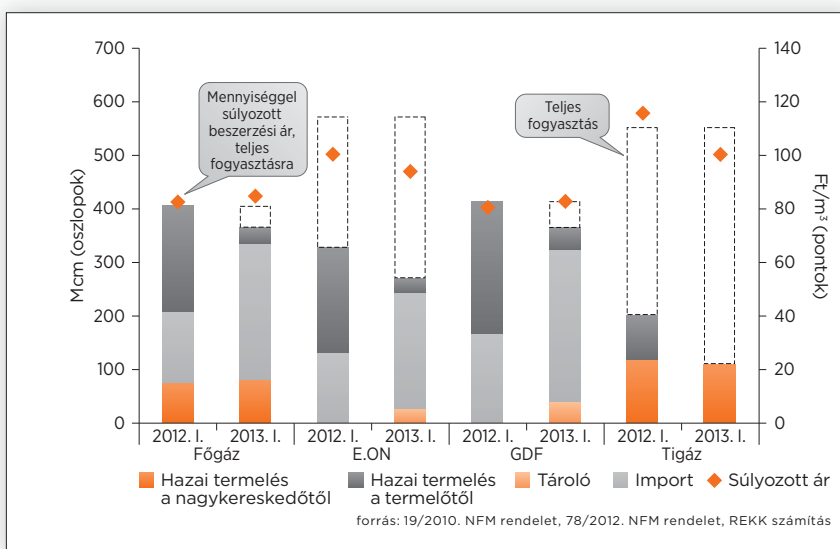
forrás: 1172/2012. MEH határozat

7. táblázat A szállítási díjak különböző elosztói területekre osztva 8,78 és 2,28%-os reálhozam-tényező mellett, Ft/MJ

egyetemes szolgáltatókat, mint a 2012-es árak. A rendelet mellett a tárolói díjszabásokra vonatkozó MEH határozatban találunk még érdekes változásokat. 2012-höz viszonyítva a ki- és betárolás forgalmi díja nem változott, a tárolói költségek nagyobb részét meghatározó mobilgáz-kapacitásdíj viszont 10%-kal csökkent. Így a tároló-üzemeltetők is fedezik a rezsicsökkentés költségeit.

A jogszabályváltozás költsége és a költségviselők köre

Az egyetemes szolgáltatói alap- és gázdíj csökkenéséről és az elosztói díjak változásáról tájékoztatnak a MEH határozatai. Elemzésünkben a

18. ábra A 19/2010. rendelet értelmében a szolgáltatók számára jóváírt földgáz forrásai és a földgáz fajlagos ára
 Megj.: A szaggatott oszlopok a 2011 első negyedévi becsült fogyasztás mellett szükséges többletimport gázmennyiséget jelölik. A súlyozott ár számításakor a földgázforrások mennyiségi súlyjaival számoltunk, illetve a fennmaradó gázt (szaggatott oszlopok) olajindexált áron vettük figyelembe.

⁴ A beszerzési költség számításakor figyelembe vettük a kapcsolt szerkezetátalakítási támogatás többletterhét az érintett vállalatoknál.

rezsicsökkentésből az egyes ágazati szereplőkre háruló költséget három eltérő módon becsüljük.

- i. Az egyetemes szolgáltatók (Tigáz, E.ON, GDF és FŐGÁZ) 2011. évi, egyetemes szolgáltatásból származó éves nettó árbevétele összesen 460 Mrd Ft volt,¹⁰ azaz a 10%-os rezsicsökkentés költsége ennek nagyjából a tizede, 46 Mrd Ft körül lesz.
- ii. A tarifák oldaláról megközelítve a kérdést, kétféleképpen számíthatjuk ki az intézkedés költségét. Egyrészt vesszük az 1200 m³/év fogyasztás mellett számított fajlagos alapdíjat és a forgalmi díjat, majd az éves becsült fogyasztással megszorozzuk a szabályozás utáni és a szabályozás előtti ár különbségét.
- iii. Másrészt megközelíthetjük a kérdést úgy is, hogy a fogyasztási helyek számával és az éves fogyasztott mennyiséggel számoljuk ki a bevételkiesés nagyságát.

A 8. táblázatban az e szerint a három számítás szerint becsült költséget mutatjuk be. Mivel a szabályozás az első negyedévre számos, a számítás szempontjából érzékeny értéket határozott meg, ezért a földgázköltségek esetében az erre a negyedévre érvényes költséget próbáljuk megőrizni. A gázfogyasztás közel 40%-a az év első negyedévére esik, ezért erre az időszakra pusztán a teljes éves költség 40%-át kalkuláljuk. Ezt a költséget az elosztó, az egyetemes szolgáltató, a termelő, a szállító, a tároló-üzemeltető és a nagykereskedő között kell megosztani. A rezsicsökkentés emellett még érinti a stratégiai készleteket kezelő MSZKSZ-t és az államháztartást, az elmaradt áfabevételek formájában.

Az alábbi fejezetben sorra vesszük az érintett piaci szereplőket, és hozzájuk rendeljük az általuk viselt költséget. Elsőként az

elosztótársaságokat, majd a tároló-üzemeltetőt, a földgázzszállítót, a nagykereskedőt és a hazai kitermelőt vizsgáljuk meg.

Elosztótársaságok: Az elosztók árbevétel-kiesését egyfelől a 2011-es fogyasztási pontok és a fogyasztott mennyiség, másfelől a fogyasztott mennyiség és a fajlagos alapdíj segítségével számítjuk ki.

Az elosztótársaságok éves szinten összesen 7,2-8 milliárd, negyedéves szinten 2,9-3,2 forintnyi bevételkiesést könyvelhetnek el a rezsicsökkentés kapcsán. Értelemszerűen a nagyobb hálózattal bíró és a több fogyasztót kiszolgáló hálózat-üzemeltetők számára lesz nagyobb az elmaradt bevétel.

Tárolók: Mint fentebb említettük, a tárolás kapacitásdíja hozzávetőlegesen 10%-kal csökkent. A tárolóból az egyetemes fogyasztók számára rendelkezileg meghatározott módon kitárolt gáz mennyiséggel számolva,¹¹ a régi és új kapacitásdíjak különbsége adja a tárolók által viselt költségrészt. Az első negyedévben a tároló-üzemeltetők (E.ON és MMBF) ezzel a mennyiséggel 700 millió Ft veszteséget könyvelhetnek el.

Földgázzszállító: Az FGSZ éves szinten számított vesztesége a szabályozásváltozásból a 4,5%-os és a 2,28%-os reálhozam-tényező mellett számított szállítási díjak különbségének az egyetemes fogyasztók számára szállított mennyiséggel vett szorzata. A 4,5%-os reálhozam-tényező melletti szállítási tarifákat sajnos elosztóhálózati bontásban nem ismerjük, de azzal a feltételezéssel élünk, hogy a reálhozam-tényezőt úgy állapították meg (hasonló módon a tárolói tarifákhoz), hogy a 2,28%-os reálhozam 10%-os árcsökkentést eredményezzen. A 2011. évi szolgáltatói jelentésekből ismerjük az egyetemes fogyasztói körben

Elosztói terület	Fogyasztási helyek száma, 2011	Fogyasztás, millió m ³	Értékesítés nettó árbevétele, 2011, Mrd Ft	Fogyasztási pontok + forgalom, Mrd Ft	Fajlagos alapdíj és forgalom, Mrd Ft
Tigáz	1 275 850	1381	174,9	13,6	15,0
E.ON	564 044	1431	80,3	14,8	6,9
GDF Suez	796 442	800	97,5	7,6	9,1
FŐGÁZ	820 625	950	107,8	8,9	9,2
éves összeg 10%-a			46,0	45,0	40,1
az első negyedévre eső 40% 10%-a			18,4	18,0	16,0

forrás: REKK számítás

8. táblázat A rezsicsökkentés összes költsége a gázpiaci szereplők számára

¹⁰ A biztonsági készletezés díja elkülönített pénzeszköz, ezért a forgalmi adóhoz hasonlóan nem jelenhet meg az egyetemes szolgáltató nettó árbevételében.

¹¹ Ez a gáz mennyiség nagyságrendileg megegyezik az egyetemes fogyasztók negyedévre jellemző tárolói gázfogyasztásával.

értékesített földgáz éves mennyiségét, ez hozzávetőlegesen 4,5 Mrd m³, ami az FGSZ számára éves szinten 3,6 Mrd Ft, negyedéves szinten 1,4 Mrd Ft veszteséget jelent.

Termelő: A rendelet jelentősen csökkentette a MOL számára fizetendő, hazai termelésű mezőkből származó földgáz árát. 2012-ben a hazai termelésű földgáz ára átlagosan 1,5 Ft/MJ volt, ezzel szemben 2013 első negyedévére átlagosan csak 1 Ft/MJ-t kell fizetniük az egyetemes szolgáltatóknak. A 2012. évi átlagos árakon számolva, 2013 első negyedévében a termelőnek azonos kitermeléssel számolva 5 milliárd Ft-tal nagyobb bevétele lenne.

Nagykereskedő: Az E.ON Földgáz Trade által értékesítésre felajánlott, hazai forrásból és importból származó gáz szabályozott ára a 2012-ben jellemző 2,5 Ft/MJ-ról 2,2 Ft/MJ-ra csökkent. 2013 első negyedévében ez az árkülönbség 8 milliárd Ft-tal rövidítette meg a nagykereskedőt.

Egyetemes szolgáltatók: Az egyetemes szolgáltatói árrés nagysága nem változott, így azt feltételezhetjük, hogy a szabályozás révén a felmerülő költségeket a szolgáltatók a fentebb felsorolt többi piaci szereplőre háríthatják át.

A rezsicsökkentés fogyasztói oldalról számolt költsége az első negyedévre 18–18,4 Mrd Ft között mozgott, míg a piaci szereplők árbevétel-kiesése összesen 18,2–18,5 Mrd Ft közé tehető. A költségek közel felét az E.ON Földgáz Trade viseli, öt követi a hazai kitermelést birtokló MOL, majd az elosztótársaságok, a földgázz szállító és a tárolók.

A rendelet értelmében az egyetemes fogyasztók nem kötelesek hozzájárulni a biztonsági készletezés finanszírozásához, azt már csak az üzleti fogyasztók kell hogy fedezzék. A biztonsági készletezés költsége évente hozzávetőlegesen 12 Mrd Ft. A biztonsági készletezési díj mértékét az MSZKSZ évente állapítja meg, az elmúlt évek gázfogyasztáscsökkenése miatt a kezdeti szinten 0,2 Ft/m³ nagyságrendű tétel már meghaladja a 2 Ft-ot. Az MSZKSZ eddigi gyakorlatából valószínűsíthető,

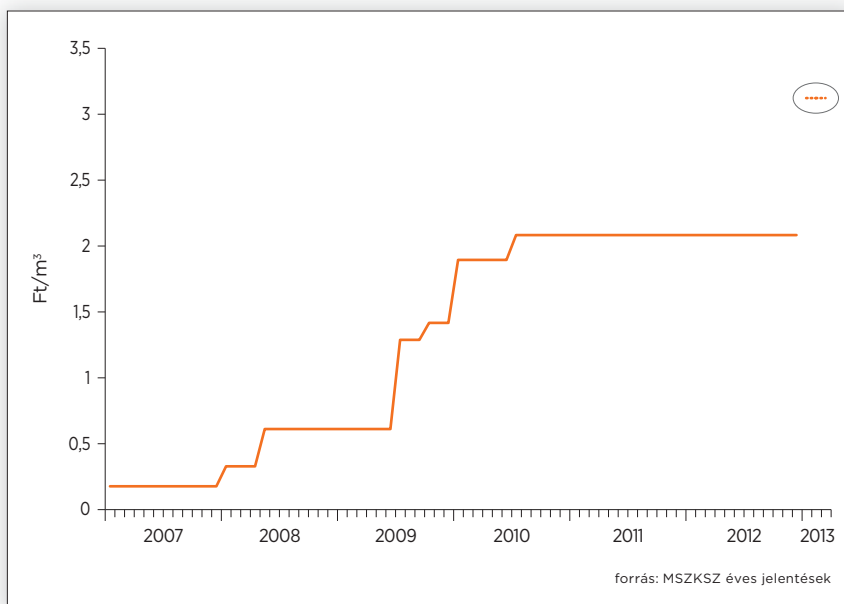
	Költség az első negyedévben, Mrd Ft	Összes költség megoszlása a szereplők között, %
Nagykereskedő (E.ON Földgáz Trade)	7,9	43%
Termelő (MOL)	5,3	29%
Elosztó (E.ON, FŐGÁZ, GDF, Tigáz)	2,9–3,2	16%
Szállító (FGSZ)	1,4	8%
Tároló (E.ON Storage, MMBF)	0,7	4%
Egyetemes szolgáltatók	0	0%
Összesen	18,2–18,5	100%

forrás: REKK számítás

9. táblázat A rezsicsökkentés költségének megoszlása az egyes piaci szereplők között

hogy a bevételkiesést magasabb tagi hozzájárulás megállapításával az üzleti fogyasztókra hárítja. Amennyiben az MSZKSZ nem határoz meg magasabb tagi hozzájárulást, a veszteséget ő könyvelheti el. Mivel a lakosság a gázfogyasztás közel harmadáért felel, a díjfizetés alóli mentesítésük az üzleti ügyfeleknek változatlan biztonsági készletek mellett másfélszeres árnövekedést jelent. Ez a többletterher iparági szinten évi 8,6–9,5 Mrd Ft, amelyet a vállalkozások versenyhelyzetüktől függően tudnak az árakban érvényesíteni.

A piaci szereplők mellett az állam is eszik a bevételek egy részétől. A 27%-os forgalmi adó alapja 10%-kal csökken, így az egyetemes szolgáltatásból eredő áfabevételek is elmaradnak a tavalyitól. A szolgáltatók irányából egyenként 2–4,5 milliárd Ft-nyi áfa befizetése esik ki, összességében 13–14,3 Mrd Ft adóbevételel rövidítve meg az államkasszát.

19. ábra A biztonsági készletezési díj alakulása 2007 óta

	Költség 2013 első negyedév, Mrd Ft
Nagykereskedő (E.ON Földgáz Trade)	7,9
Termelő (MOL)	5,3
Elosztó (E.ON, FŐGÁZ, GDF, Tigáz)	2,9-3,2
Szállító (FGSZ)	1,4
Tároló (E.ON Storage, MMBF)	0,7
Egyetemes szolgáltatók	0
Összesen	18,2-18,5
	További transzferek:
Áfa	5,2-5,7
Biztonsági készletezés	3,4-3,8

forrás: REKK számítás

10. táblázat A rezsicsökkentés teljes költségének megoszlása 2013 első negyedévében

Összefoglaló

A 10. táblázatban összefoglaljuk az egyetemes szolgáltatásra jogosult földgázfogyasztók érdekében végrehajtott 10%-os díjcsökkentés egyes szereplőkre gyakorolt hatásait.

A hatások értelmezéséhez a következő észrevételeket tesszük:

- 2011-ben a földgázszektor egyetemes szolgáltatásból származó éves árbevétele összesen 460 Mrd Ft volt, amely nem tartalmazza az áfát és a biztonsági készletezés díját. Vagyis a 10%-os rezsicsökkentés költsége ennek az összegnek a tizede, mintegy 46 Mrd Ft.
- Mivel az első negyedévben fogyasztják el az éves gázfogyasztás 40%-át, ezért az általunk az első negyedévre becsült 18,2-18,5 Mrd Ft-os költségnövekményből 45,5-46,2 Mrd Ft-os éves transzfer adódik.

ADALÉK A KÉT ÁGAZATRA HÁRULÓ KÖLTSÉGEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A 2009. január 1-jén életbe lépett energiaellátók jövedelemadója¹² – a köznyelvben távhő- vagy Robin Hood-adó – volt az első az energiaszektort sújtó adók sorában. Ez az adónem az energiacegék egy meghatározott körét terhelte egy, a társasági adón felüli 8%-os jövedelemadóval,

és az eredeti szándék szerint 2010. december 31-ig maradt volna hatályban. Az adónem kivezetésére azonban nem került sor, sőt a jogszabályalkotó 2013. január 1-jétől kiterjesztette az adóalanyi kört, és az adókulcsot megemelte 31%-ra.

A Robin Hood-adót 2010. év végi hatályba lépéssel követték az ágazati különadók,¹³ melyek az energiaszektor mellett a távközlést és a kiskereskedelmi tevékenységet sújtották. Az energiaellátók ágazati különadójának adózói köre megegyezett a Robin Hood-adót

fizetők körével, a sávosan megállapított adót azonban az árbevételre vetítve kellett megfizetni. „Az egyes ágazatokat terhelő különadóról” szóló T/1374. számú törvényjavaslat benyújtásakor a Költségvetési Tanács a 2010-2012. évekre összesen 188 000 M Ft bevételt várt az energiaszektortól,¹⁴ ezzel szemben – a 2010. és 2011. évi tény- és a 2012. évi várható adatok alapján – 246 000 M Ft folyt be az ágazatból.¹⁵

Az ágazati különadók 2013-as kivezetése ellenére az ágazat nem lélegezhetett fel, hiszen az energiaellátók jövedelemadójának emelése és az érintett adózói kör kiterjesztése mellett 2013. január 1-jétől bevezették a közművezetékek adóját,¹⁶ amely a vezetékek tulajdonosát, állami vagy önkormányzati tulajdonos esetén annak üzemeltetőjét terheli. Az adó mértéke 125 Ft/m. Az új adónemtől 2013-ban a költségvetés 60 Mrd Ft bevételt vár, melyből a gáz- és villamosenergia-szektor 31 700 M Ft adókötelezettségre számíthat a MEH-nél rendelkezésre álló vezetékekadatok¹⁷ alapján.

A 11. táblázatban a 2010-2013. évekre összeítettük az egyes adónemek tervezett és tény bevételét, illetve megbecsültük a gáz- és villamosenergia-szektort terhelő adók összegét, miután a Magyar Ásványolaj Szövetség tagvállalatainak 2010. és 2011. évi beszámolója, a MOL 2012. évi gyorsjelentése alapján elkülönítettük a kőolajvertikumot terhelő adókat.

¹² A távhőszolgáltatás versenyképesebbé tételéről szóló 2008. évi LXVII. törvény

¹³ Az egyes ágazatokat terhelő különadóról szóló 2010. évi XCIV. törvény

¹⁴ A Költségvetési Tanács becslése „Az egyes ágazatokat terhelő különadóról” szóló T/1374. számú törvényjavaslat költségvetési hatásairól, <http://www.parlament.hu/irom39/01374/01374-0001.pdf>

¹⁵ 2010. és 2011. évi adatok a NAV Évkönyv 2011-ből, http://nav.gov.hu/data/cms257714/NAV_Evkonyv_2011.pdf

¹⁶ A közművezetékek adójáról szóló 2012. évi CLXVIII. törvény

¹⁷ Vezetékes Energiahordozók Statisztikai Évkönyve, 2011 (MEH), <http://www.eh.gov.hu/gcpdocs/53/VEZESTEK%202011.pdf>

Adatok M Ft-ban	2010. terv	2010. tény	2011. terv	2011. tény	2012. terv	2012. tény	2013. terv
Energiaellátók jövedelemadója összesen	20 000	16 987	20 000	16 886	14 000	5 610	80 000
– ebből gáz- és villamosenergia-szektor							60 000*
Közműadó összesen							60 000
– ebből gáz- és villamosenergia-szektor							31 186*
Az egyes ágazatokat terhelő különadó	n. a.	151 693	161 000	171 943	155 000	165 645	5 000
Az energiaszektort terhelő különadó várható összege a Költségvetési Tanács becslése alapján	54 500		65 100		68 400		3 300
Energiaellátók különadója – NAV adat		64 175		99 001	77 500*	82 823*	2 500*
Ágazati különadóból az energiaszektorra jutó hányad		42%		58%	50%*	50%*	
Ágazatot érintő adók összesen (1.+7.), 2013-ban (2.+4.+7.)		81 162		115 887	91 500*	88 433*	93 686*
– ebből a Magyar Ásványolaj Szövetség (MÁSZ) tagvállalataira jutó adó		29 147		28 341		27 338*	
Villamosenergia- és földgázszektor MÁSZ nélkül		52 015		87 546		61 095*	93 686*

forrás: Költségvetési Törvény, Zárószámadási Törvény, Költségvetési Tanács, NAV, MEH, társaságok éves beszámolóí

11. táblázat A villamosenergia- és földgázágazatok 2010–2013. évi adóterhelése^{18, 19, 20} (a *-gal jelölt adatok saját számításból becsülve)

ÖSSZEFOGLALÁS

A REKK kutatási eredményei szerint tehát 2013-ban ehhez a 93 milliárdos adóterheléshez jön hozzá a 10%-os rezsicsökkentési intézkedéscsomag hatása.

Bemutattuk, hogy a villamosenergia-elosztónál, illetve az egyetemes szolgáltatóknál az intézkedéscsomag eredményeképp nem keletkezik

átháríthatatlan többletköltség, mert a nagyfogyasztók terhe éppen 27 milliárd forinttal növekszik, amennyi a lakossági villamos energia nettó számlaértékének a 10%-a.

A földgázszektorban viszont épp ellenkezőleg: a mintegy 46 milliárd forintos intézkedéscsomag a lakossági díjcsökkentés terhét az ágazatban működő engedélyes társaságok között osztja szét – az egyetemes szolgáltatók kivételével.

¹⁸ A táblázat terv- és tényadatai nem vethetők össze 100%-osan. A költségvetési törvényben és az annak teljesítéséről szóló zárószámadási törvényben, illetve a NAV adataiban az egyes adónemek tárgyévi be- és visszafizetéseinek nettó egyenlege található, míg a MÁSZ tagvállalatok éves jelentései a tárgyévi adókötelezettséget tartalmazzák.

¹⁹ A 2013. évi szektorra becsült Robin Hood-adó az adónemtől várt teljes bevétel 75%-a. Az eddigi adózói kör adókötelezettsége 2012-höz képest 3,875-szeresére növekszik, az adóalanyi kör kibővül a teljes energiaszektorra és a hulladék- és vízgazdálkodás területéről érkező adóalanyokra. A NAV 2011. évi adatai (A NAV „2011. ÉVI TÁRSASÁGI ADÓ BEVALLÁS KIEMELT ADATAI”, http://www.nav.gov.hu/data/cms260837/Kettos_konyvvitelt_vezetok_mutatoi_2011.pdf) alapján ez utóbbi ágazat pozitív adózás előtti eredménye lényegesen alacsonyabb, mint az energiaszektoré.

²⁰ Az energiaszektort terhelő ágazati különadóból származó bevételnek a teljes adóbevételhez viszonyított arányát a 2012. és 2013. évekre az előző évek adatai alapján 50%-ra becsültük.

ENERGIAPIACI ELEMZÉSEK

A rendszerszintű tartalékok beszerzésének idei fejleményei

A villamosenergia-rendszer zavartalan működéséhez szükséges rendszerszintű tartalékok lekötése a rendszerirányító feladata. Az idei évre vonatkozó tender előtt a beszerzés módszertanában a MAVIR komoly változásokat hajtott végre, ami az eddigi eredmények alapján jelentős pozitív hatást gyakorolt a beszerzési költségek nagyságára. Cikünkben elsősorban a legnagyobb költségtételt jelentő szekunder és tercier tartalékok beszerzésének fejleményeivel foglalkozunk. Bemutatjuk a MAVIR által alkalmazott módszertan legfontosabb változásait, illetve azok előnyeit, valamint értékeljük az idei évre vonatkozó, eddig megtartott tenderek eredményeit.

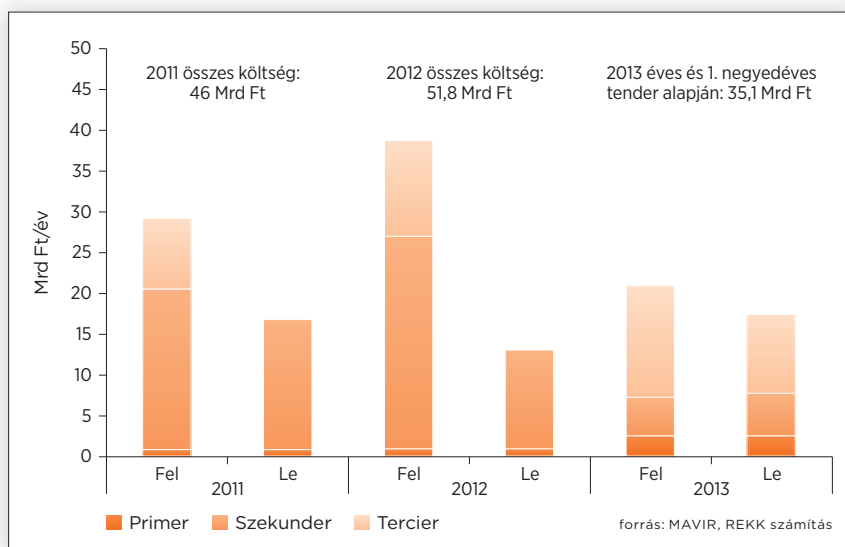
Az utóbbi években jelentősen drágult a rendszerszintű tartalékok lekötésének összes költsége: míg a primer, szekunder, illetve tercier szabályozási tartalékok összköltsége a 2009-es évre vonatkozóan nagyjából 28 Mrd Ft-ot tett ki, addig 2012-re ez az összeg már 52 Mrd Ft körül alakult. Az elmúlt években a legnagyobb problémát a MAVIR számára a szekunder fel irányú tartalékok lekötése jelentette, aminek árai 2012-ig drasztikusan növekedtek, annak ellenére, hogy a lekötött mennyiség mindeközben folyamatosan csökkent. E negatív fejlemények hatására a MAVIR a beszerzési módszertan jelentős átalakítása mellett döntött, ami egyes termékek esetén komoly megtakarításokat eredményezett. A beszerzési költségek elmúlt három évi alakulását mutatja a 20. ábra.

A primer, illetve a tercier fel irányú tartalékokat továbbra is kizárólag éves tendereken szerzik be. Ezen tartalékok esetén a beszerzett mennyiség nem változott, az ENTSO-E ajánlása szerint alakul (primer tartalékok esetén +/-40 MW, tercier fel irány esetén 500 MW). Látható, hogy az idei évben mindkét tartaléktípus esetén a korábbiakhoz képest magasabb a beszerzési összköltség.

A tercier tartalékok esetében fontos megjegyezni, hogy ebben az esetben a költségek magas szintje, illetve a költségnövekedés vélhetően nem az alkalmazott aukciós módszertannak köszönhető, hanem a megfelelő intenzitású verseny hiányának, ugyanis az MVM Trade egyeduralmódó ezen a piacon. Bár a potenciális szereplők köre meglehetősen tág, hiszen minden szekunder tartalék nyújtására képes erőmű tud tercier tartalékokat is nyújtani, a lehetséges ajánlatadók közül tényleges ajánlattal csak kevesen és kis mennyiséget ajánlva jelennek meg a piacon. Ennek oka vélhetően abban rejlik, hogy tisztában vannak az MVM domináns szerepével, így nem tartják elég vonzóknak a piacra való belépést. Az MVM erősen domináns pozícióját jól mutatja, hogy tercier fel irányban a tavalyi és az idei évben egyaránt az éves lekötött mennyiség több mint 95%-át tudhatta magáénak. Mindezek alapján vélhetően indokolt lenne ezen a részpiacra egy jelentős piaci erőfölényre irányuló versenyhatósági eljárás (JPE vizsgálat) lefolytatása.

Érdekes új fejlemény, hogy a korábbi évektől eltérően a MAVIR az idei éves tenderen tercier le irányban is lekötött napi 115-145 MW-ot. Ennek oka

vélhetően a nagyobb rendszerbiztonságra való törekvés, amelyet a korábban megtartott tenderek során elért megtakarítás költségoldalon is lehetővé tett. Az ilyen típusú tartalékok éves tenderen történő lekötése kedvező lehet abból a szempontból, hogy lehetővé teszi, hogy a rendszerben több gépegység legyen működő állapotban, ami nem csupán rendszerbiztonsági szempontból előnyös, hanem a későbbi rövidebb távú tendereken kínálatnövelő, illetve költségcsökkentő hatással bírhat. Mindezen azonban vélhetően

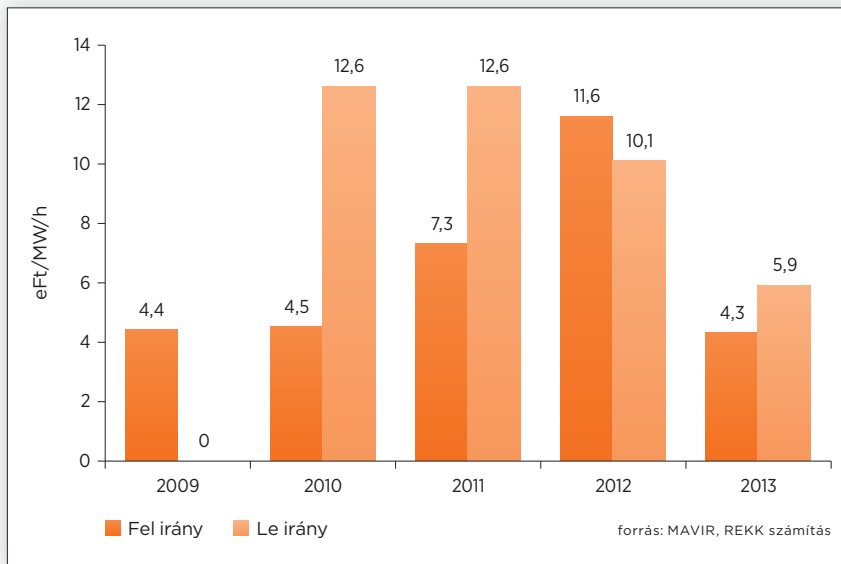
20. ábra A tartalékbeszerzés költségeinek alakulása 2011-2013 között

nem indokolja, hogy majdnem 10 Mrd Ft-ot költsenek olyan tartalékok lekötésére, amelyek hiánya az elmúlt években nem okozott rendszerbiztonsági problémát.

A szekunder tartalékok költségeinek korábbi évekkel való összehasonlítását megnehezíti a beszerzési módszertan és a beszerzett mennyiségek változása. Ebben az esetben a 20. ábra félrevezető lehet, ugyanis a 2013-as adatok a szekunder fel irányú tartalékok esetében csak az éves és első negyedévre vonatkozó, negyedéves tender, míg a szekunder le irányú tartalékok esetében csak az éves lekötés költségeit tartalmazzák. Figyelembe véve azonban, hogy az első negyedéves tender költségei nagyjából 0,9 Mrd Ft-ot tettek ki, illetve hogy a heti tendereken kialakult árak lényegesen alacsonyabbak a hosszú távú tendereken elért áraknál, a szekunder tartalékok esetében éves szinten is komoly megtakarítás prognosztizálható. A könnyebb összehasonlíthatóság kedvéért a 21. ábra a szekunder tartalékok fajlagos költségeinek elmúlt évekbeli alakulását mutatja.

A 2013-as adatok az előző ábrához hasonlóan a szekunder le irányú tartalékok esetében csak az éves lekötés adatait tartalmazzák, míg a szekunder fel irány esetében az éves, illetve első negyedéves tender összesített eredménye szerepel az ábrán. Látható, hogy a fajlagos költség a korábbi évekhez képest komoly csökkenést mutat, fel irányban több mint 60%, le irányban mintegy 40%-os fajlagos költségmegtakarítást sikerült elérni. Ehhez a növekvő kínálat mellett a beszerzési módszertan átalakításának több eleme is hozzájárulhatott.

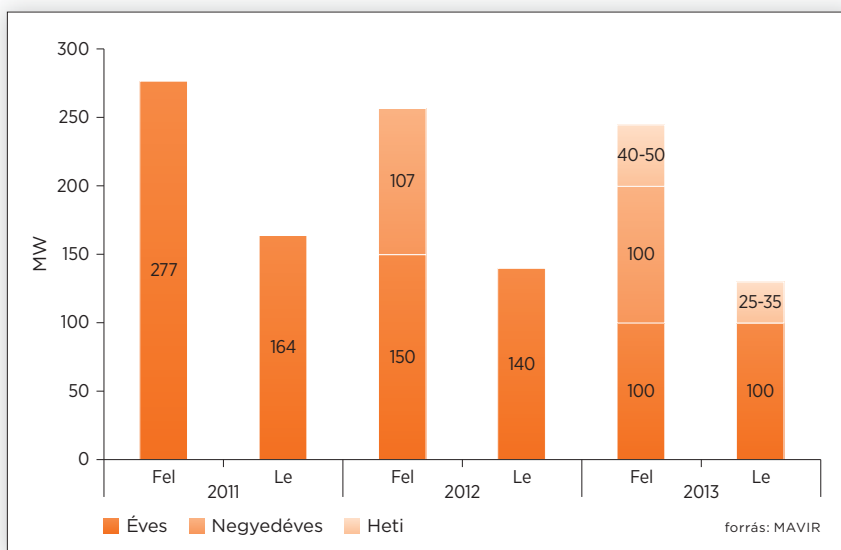
Az egyik legfontosabb és legpozitívabb hatású változás a rövid távú tenderek bevezetése. A piaci szereplők körében már a tavalyi évben pozitív fogadtatásra találtak a negyedéves tenderek szekunder fel irány esetén. Ennek előnyeit azonban a MAVIR nem igazán használta ki, mivel a második, harmadik, illetve negyedik negyedévre vonatkozó tendert

21. ábra A szekunder fel és le irányú lekötések fajlagos költségei 2009-2013 között, eFt/MW/h

végül összevonva tartotta meg 2012 februárjában, amivel elveszett a negyedéves tenderektől várható előnyök többsége. Az idei évre vonatkozóan továbbra is megmaradtak a negyedéves tenderek, de emellett a szekunder fel és le irányú tartalékok esetén még rövidebb távú (heti) tendereket is bevezettek. Ezen terméktípusok beszerzési mennyiségének és szerkezetének változását a 22. ábra mutatja.

A rövid távú aukciók előnye, hogy minél közelebb van a tender időben ahhoz az időszakhoz, amelyre vonatkozik, annál kisebbek lehetnek az alternatív költségek a bizonytalan piaci kilátásokból fakadó kockázati prémium, illetve az abból fakadó költségcsökkenés miatt, hogy egyes erőművek egyébként is termelnének a termékpiacra, így a már járó gépegységek alacsonyabb költség mellett képesek tartalékot nyújtani. A másik fontos

22. ábra A szekunder tartalékok beszerzési mennyiségének és szerkezetének változása, átlagos lekötött kapacitás, MW

hozadéka a rövid távú tendernek, hogy a rendszerterhelés, s így a várható tartalékigény pontosabban előre jelezhető, így a lekötött mennyiség jobban illeszkedhet a várható igényekhez, ezáltal összességében csökkenhet a szükséges mennyiség, s így a beszerzési költség. Ezt a lehetőséget a MAVIR ki is használja, hiszen – ahogy a 22. ábra is mutatja – a különböző hetekre lekötött mennyiség változik a várható rendszerterhelés függvényében. A hosszabb és rövidebb távú aukciók kombinálása abból a szempontból is kedvező lehet, hogy várhatóan csökkenti a versenytársak kiszorítására irányuló stratégiai viselkedések sikerességét, ezáltal a verseny intenzitásának növekedéséhez, így alacsonyabb árakhoz vezet. A rövid távú aukciók sikerességét igazolja, hogy a heti tendereken a hosszú távú tendereknél lényegesen alacsonyabb árak alakulnak ki.

Egy másik fontos változás az ajánlatok értékelésének módszertanában következett be. Eszerint az ajánlatokat – a korábbi évektől eltérően (amikor az energiadíj, illetve a gradiens is szerepelt az értékelési szempontok között) – kizárólag a rendelkezésre állási díj alapján értékelik. A gradienst csak minimumkorlátként veszik figyelembe oly módon, hogy utólag ellenőrzik az aukciók eredményét abból a szempontból, hogy a nyertes ajánlatok elegendő gradienssel rendelkeznek-e. Az energiadíj szintén nem szerepel az értékelési szempontok között, ennek értékére csak egy ársapkát határoznak meg. Mindezek következtében nincs szükség a korábban alkalmazott, bonyolult és nehezen átlátható pontozási rendszerre sem, pusztán a rendelkezésre állási díjak minimalizálásával alakul ki a nyertesek sorrendje. Ennek az értékelési módszertannak a legfőbb előnye, hogy elősegíti az intenzív verseny létrejöttét, mivel arra ösztönzi az ajánlattevőket, hogy a költségeiknek megfelelő ajánlatot tegyenek. Ebben az esetben nem fordulhat elő például, hogy egy magas gradienssel rendelkező szereplő másoknál lényegesen magasabb rendelkezésre állási díj mellett kerüljön be a nyertesek közé.

Lényegi változás a tavalyi évhez képest, hogy nem napokra, hanem úgynevezett termékegységek-re lehet ajánlatot tenni, ami az éves és negyedéves tendereken minden héten munkanap, illetve nem munkanap bontást jelent, a heti tendereken pedig naponta csúc- és völgyidőszakra lehet ajánlatot tenni. A termékegységek munkanapra, illetve nem munkanapra bontásának legfőbb előnye, hogy az indítási és leállítási költségek nagyobb időszakra osztódnak el, így csökken az

indokolt költség, továbbá az aukciós termékek száma is közel a harmadára esik vissza, így gyorsabbá és áttekinthetőbbé válhatnak az aukciók.

Összességében megállapítható, hogy a rendszerintű szabályozási tartalékok beszerzési módszertanának elmúlt évben történt átalakítása sikeresnek bizonyult: a szekunder piacokon, ahol nincs domináns pozícióval rendelkező szereplő, hatékony verseny alakulhatott ki, aminek következtében a beszerzési költségek jelentősen csökkentek. Ez részben az alacsonyabb beszerzési mennyiségnek, részben pedig annak köszönhető, hogy az új, egyszerűbb és transzparensabb beszerzési módszertan jobban ösztönzi a piaci szereplőket arra, hogy az indokolt költségeiknek megfelelő ajánlatot tegyenek. Érdeemes lenne azonban a későbbiekben megfontolni további változtatásokat, elsősorban a rövidebb távú tenderek bevezetését a tercier tartalékok esetében is, illetve a heti tenderek helyett másnapi tenderek alkalmazását.

A villamosenergia-szektor átmeneti mentessége az ETS harmadik időszakában

Az európai kibocsátás-kereskedelem (ETS) harmadik időszakában (2013–2020) megváltozik a kibocsátási egységek kiosztásának alapelve. Míg a második időszakot alapvetően az ingyenes kiosztás jellemezte (a tagországok a teljes mennyiség max. 10%-át árverezhették), addig 2013-tól körülbelül csak az egységek felét osztják ki ingyenesen. A kiosztás módszerét az Európai Bizottság azért változtatta meg, mert az árveréses módszer kiküszöböli az ingyenes kiosztásból eredő, az erőműveknél keletkező, ún. váratlan nyereséget ('windfall profit'), és egyúttal egyenlő feltételeket biztosít az új belépőknek is.

Míg 2012 előtt nemzeti szinten határozták meg az összes kibocsátási egység mennyiségét, addig 2013-tól egyetlen uniós mennyiség a kibocsátási sapka, ami évente 1,74%-kal csökken. A jelenleg érvényes EU-s határozat alapján (2010/634.) a teljes kiosztott mennyiség 2013-ban 2 039 152 882 tonna, ami 2020-re várhatóan 1 777 105 173 tonnára csökken.

Az egyes kibocsátó szektorokra vonatkozó árverési szabályok eltérők. Alapszabályként a villamosenergia-termelő vállalatok 2013-tól teljes körű árverési kötelezettség alá esnek, vagyis a kibocsátásuknak megfelelő mennyiségű kibocsátási egységet a piacon kell megvásárolniuk.¹

¹ A hulladékgázokból előállított villamos energia kivételével.

I. és II. fázis	III. fázis
Nemzeti összkvóta	EU-szintű összkvóta
Fix kvóta	Fix kvóta, amely évente csökken
3 és 5 éves kereskedelmi időszak	8 éves kereskedelmi időszak
Korlátozott árverés (<4%)	Jelentős árverés (egyres ágazatok átmeneti mentességével)
Ingyenes kiosztás az ipar + a villamosenergia-termelők számára	Átmeneti ingyenes kiosztás az ipar és a hővel kapcsolatos kibocsátások számára (nem a villamosenergia-termelés számára)
Létesítményszintű kibocsátásokon alapuló, ingyenes kiosztás	Termékszintű fajlagos kibocsátásokon alapuló, ingyenes kiosztás
Múltbeli kibocsátásokon alapuló, ingyenes kiosztás	Referenciaértékekkel számított ingyenes kiosztás
Jogalap: • 2003/87/EK irányelv • Nemzeti kiosztási tervek • EK határozatok a NAP tervekről • Nemzeti kiosztási határozatok	Jogalap: • Felülvizsgált 2003/87/EK irányelv • Közösségi végrehajtási intézkedések (CIM-ek) • Nemzeti végrehajtási intézkedések (NIM-ek)

forrás: Általános útmutatás az EU ETS III. időszakáról és a feladatokról (kivonat az Európai Bizottság által közzétett „Guidance Document n°1 on the harmonized free allocation methodology for the EU-ETS post 2012” című útmutatóból)

12. táblázat Az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerének fő eltérései az I. és II. fázisban a III. fázishoz képest

A hővel kapcsolatos és az ipari kibocsátások átmeneti ingyenességet élveznek oly módon, hogy 2013 és 2020 között az ingyenesség aránya fokozatosan csökken. A távhő és kapcsolt erőművek hőtermelésére vonatkozóan a 2013-as teljes ingyenesség 2020-ra 88,4%-ra, a szénszivárgásnak (emisszió-áthelyeződésnek) ki nem tett ipari ágazatok esetén pedig 72%-ról 27%-ra csökken. A szénszivárgásnak kitett ipari létesítmények esetén megmarad a teljes ingyenesség az időszak egészében.²

A villamosenergia-szektor árverés alóli átmeneti mentessége

Egyes, az Irányelvben meghatározott feltételeknek megfelelő tagországok – köztük Magyarország is – eldönthetik, hogy átmeneti jelleggel csökkenő mértékű ingyenes kiosztásban részesítik-e a villamosenergia-termelőiket. A 2003/87/EK irányelv 10 (c) cikke szerint ezek egyrészt a kontinentális Európa villamosenergia-átviteli hálózatához nem vagy gyengén kapcsolódó országok, illetve azok, amelyek 2006-ban a villamos energia több mint 30%-át egyetlen fosszilis tüzelőanyagból állították elő, miközben az egy főre jutó GDP-jük nem

haladta meg a közösségi átlag 50%-át. Az ingyenesen átadott kibocsátási egységek ellentételezésére azonban a tagországoknak – azonos értékben – kibocsátás-csökkentő beruházásokat kell megvalósítaniuk. Az Európai Bizottság meghatározta mind az ingyenes kiosztás általános szabályait, mind a beruházásokkal szembeni követelményeket.

A kiosztás szabályai

Az ingyenesen átadott mennyiség felső korlátja 2013-ra a bruttó hazai villamosenergia-fogyasztást fedező termeléshez szükséges kibocsátási egység mennyiségének 70%-a, amely arány fokozatosan csökken, és 2020-ban már minden egység kizárólag árverés útján kerülhet az erőművek birtokába. A 2008 után termelésbe állított létesítmények – versenysemlegességi okok miatt – nem részesülhetnek ingyenes kiosztásban.

Az ingyenes kiosztás feltétele, hogy diszkriminációmentes és versenysemleges legyen. A tagországok két kiosztási módszer közül választhatnak: vagy a 2005–2007 közötti létesítményszintű kibocsátás, vagy benchmark alapján állapítják meg az egyes létesítményeknek átadandó egységmennyiséget.³

² Szénszivárgásról (carbon leakage) akkor beszélünk, amikor a karbonköltség miatt egyes cégek áthelyezik a termelésüket olyan országokba, ahol ez a költség alacsonyabb, vagy nem létezik (például a környező nem uniós országokba). A szabályozás szerint akkor számít egy szektor szénszivárgásnak kitettnek, ha a) a saját emissziókat terhelő közvetlen és közvetett karbonköltség növekedése eléri vagy meghaladja az ágazati bruttó hozzáadott érték 5%-át és a nem uniós országokkal folytatott összes külkereskedelme (import plusz export) eléri a közösségi piac nagyságának 10%-át, vagy b) a közvetlen és közvetett karbonköltség növekedése eléri az ágazati bruttó hozzáadott érték 30%-át, vagy c) a nem uniós országokkal folytatott külkereskedelme eléri a közösségi piac értékének 30%-át.

³ A múltbeli kibocsátásokon alapuló kiosztás esetében figyelembe kell venni az első és a második időszak közötti fajlagos kibocsátási értékek eltérését, hogy a kiosztás ne büntesse az időközben kibocsátás-csökkentést elérő létesítményeket. A benchmark alapú kiosztás esetében a tagországok eldönthetik, hogy uniós vagy saját nemzeti referenciaértéket használnak. A két módszer együttesen is használható: pl. a 2007 után belépő létesítmények esetében benchmark (mivel nincs 2005-2007 között igazolt kibocsátásuk), minden más esetben pedig kibocsátásokon alapuló.

A beruházások követelményei

Csak azok a beruházások elfogadhatók, amelyek 2020-ig lezárulnak, ÜHG-csökkentést eredményeznek, hosszú távon is gazdaságosan működtethetők, illetve addicionálisak, vagyis a már eldöntött projektekre, illetve uniós jogból fakadó egyéb célkitűzések és jogszabályi kötelezettségek teljesítéséhez végrehajtandó beruházásokra nem fordítható az ingyenesen átadott kibocsátási egységek ellenértéke. Támogathatók továbbá a villamosenergia-termelés karbonintenzitásának csökkentését, illetve a tüzelőanyag-beszerezés diverzifikálását segítő beruházások.⁴

Minden esetben a tagállam felel a beruházások megfelelő végrehajtásáért, tehát akkor is, ha azokat az ingyenes kiosztásban részesülő cégek hajtják végre. Amennyiben az éves – könyvvizsgáló által hitelesített – tagállami beszámoló nem bizonyítja a beruházások megfelelő megvalósulását, akkor a Bizottság kötelezettségszegési eljárást indít.

A derogáció lehetőségét 10 tagország számára nyitotta meg a Bizottság (Bulgária, Ciprus, Csehország, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország és Románia), és közülük csak kettő nem kérelmezte azt (Málta és Lettország). A beruházások listáját is tartalmazó, a kérelmező országok által benyújtott Nemzeti Terveket a Bizottság 2012 folyamán elbírálta, és

minden esetben engedélyezte a kért mennyiségű kibocsátási egység ingyenes átadását (13. táblázat).⁵ A nyilvánosságra hozott bizottsági határozatokban sajnos nem szerepelnek a megvalósítani kívánt beruházások és azok indoklása. A mentességek nagyságát a szektor átlagos éves kibocsátásához viszonyítva nagy szórást tapasztalunk: míg Magyarország – bár csak 2013-ra kérte – a szektor 2008–2012 közötti éves átlagos kibocsátásának 7%-át adja át ingyenesen, addig Bulgária a háromnegyedét. A Bizottság által megadott számítási mód alapján a nettó villamosenergia-exportörök akár 70% fölötti arányban is kaphatnak mentességet.⁶

Magyarország mentességi kérelmének alapja az ország villamosenergia-termelésének gázfüggősége, illetve viszonylagos gazdasági elmaradottsága.⁷ A magyar Nemzeti Tervet a Bizottság 2012. november 30-án bírálta el.⁸ A magyar kormányzat eredetileg az alábbi három beruházást kívánta az ingyenesen átadott kvóták eladásából támogatásban részesíteni:

- (i) szivattyús energiatároló beruházás;
- (ii) intelligens hálózat mintaprojekt; és
- (iii) magyar-szlovák földgáz rendszerösszekötő vezeték.

Időközben azonban módosította a kérelmét, melyben jelentősen csökkentette az ingyenesen átadandó kvóták mennyiségét (az eredeti

	2008–2012 közötti időszak átlagos éves ÜGH-kibocsátása (kt)	2013–2019 közötti időszakra kért átlagos éves mentesség mértéke		a mentesség időtartama
		(kt)	átlagos éves kibocsátás %-ban	
Bulgária	10 616	7 736	73%	2013–2019
Ciprus	2 366	1 568	66%	2013–2019
Csehország	53 548	15 381	29%	2013–2019
Észtország	10 537	3 022	29%	2013–2019
Magyarország	14 814	1 007	7%	2013
Litvánia	2 463	408	17%	2013–2019
Lengyelország	138 904	57 807	42%	2013–2019
Románia	30 156	10 201	34%	2013–2019

Megjegyzés: a 2008–2012 közötti kibocsátási adatok a tüzelőberendezésekre vonatkoznak, ezért tartalmazzák a távhőszektort is, amely viszont nem tartozik a mentesség szempontjából releváns villamosenergia-szektorhoz.

forrás: EEA és a bizottsági határozatok

13. táblázat Az egyes tagországok által a villamosenergia-szektorra kért mentesség mértéke, a felhasználás időtartama, illetve a tüzelőberendezések igazolt kibocsátása

⁴ Guidance document on the optional application of Article 10c of Directive 2003/87/EC (2011/C 99/03) – a továbbiakban: 10c Közlemény

⁵ Lengyelország esetében bizonyos feltételekhez kötötte az engedélyt.

⁶ A számítás menetét a 10c Közlemény 1. és 2. melléklete tartalmazza.

⁷ 2006-ban a teljes bruttó magyar villamosenergia-termelésen belül a földgáz aránya 36,7%, az egy főre jutó magyar GDP piaci árakon a közösségi átlag 37,6%-a volt (a magyar kormány beadványa).

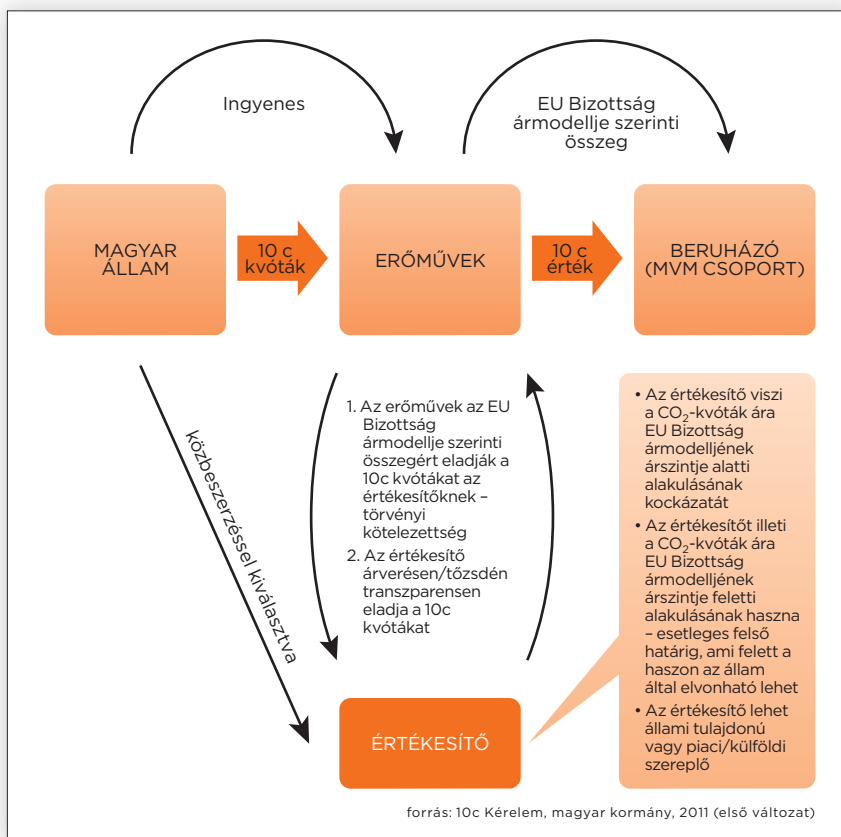
⁸ Draft Commission Decision concerning the application pursuant to Article 10c (5) of Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council to give transitional free allocation for the modernisation of electricity generation notified by Hungary, (http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/cap/auctioning/docs/hungary_com_en.pdf)

kérelemből kihagyta a szivattyús energiatároló beruházást, ezzel Magyarország derogációs igényét 24 millióról 7 millióra csökkentette). Ezt a mennyiséget hagyta jóvá a Bizottság, melyet 2013-ban lehet felhasználni az intelligens hálózat mintaprojektekre, illetve a magyar-szlovák földgázvezeték építésére (NFM interjú).

A magyar állam a Bizottság ajánlása szerint az ingyenesen átadandó kibocsátási egységek piaci értékét a bizottsági modell ár-előrejelzése szerint számolta ki (14,5 euró 2010 és 2014 között). A Nemzeti Tervben szereplő beruházásokat nem az ingyenes kiosztásban részesülő erőművek hajtják végre, hanem az állam által erre kinevezett szereplő, az MVM Csoport (23. ábra). Ennek

érdekeiben az ingyen átadott kibocsátási egységek értékét az erőművek kötelezően eladják a közbeszerzés alapján kiválasztott Értékesítőnek 14,5 euró áron, aki azt a piacon értékesíti – ahol az ár jelenleg 5 euró körül stagnál. Ebben a „magyar” modellben az Értékesítő viseli az árkülönbség költségét, illetve amennyiben nyeresége keletkezik, annak egy előre meghatározott szintje fölötti részt az állam elvonja. Amennyiben ez az első magyar beadványban szereplő modell szerepel a végleges változatban is (amit a Bizottság jóváhagyott), az ebben szereplő, 2013-ban ingyenesen átadandó 7 millió EUA ma körülbelül 20 Mrd forint veszteséget jelent az Értékesítőnek, amely pozícióra nehezen képzelhető el piaci jelentkező, vagyis végső soron az állam egyenlíti ki.

A gazdasági recesszió miatt a fokozatosan csökkenő összkibocsátási korlát ellenére 2 Mrd EUA mértékű tartós többlet jellemzi a piacot,

23. ábra A beruházások és a források összefüggése

ami megkérdőjelezi a kibocsátás-kereskedelem működését. A Bizottság – a sok energiával létrehozott rendszer megmentése érdekében – annak nem tervezett módosítására kényszerült javaslatot tenni. Február 19-én az EU Parlament Környezetvédelmi Bizottsága jóváhagyta azt a rövid távú javaslatot, miszerint 900 millió tonna kibocsátási egység aukcióját 2013-2015-ről elhalasztják 2018-2020-ra. A hosszabb távú lehetőségek között megfogalmazódott még a 20%-os ÜGH-csökkentési cél 30%-ra emelése, bizonyos mennyiségű EUA végleges kivonása a piacról, új szektorok bevonása a rendszerbe, a nemzetközi kvóták (ERU, CER) elismerésének korlátozása/tiltása, illetve minimum EUA-ár meghatározása.⁹ Az EUA piaci ára egyelőre csak minimális emelkedéssel reagált a hírre.

⁹ The state of the European carbon market in 2012 – COM(2012) 652 final

A kiadványban előforduló rövidítések:

APX	Amsterdam Power Exchange
ARA	Amsterdam-Rotterdam-Antwerpen
CEGH	Central European Gas Hub
CER	Certified Emission Reduction
ECX	European Carbon Exchange
EEX	European Energy Exchange
ETS	Emission Trading Scheme
EUA	European Union Allowance
HAG	Hungary-Austria Gasline
HDD	Heating Degree Day
HUPX	Hungarian Power Exchange
MEH	Magyar Energia Hivatal
OPCOM	Operatorul Pietei de Energie Electrica
OTE	Operátor trhu s elektřinou
PXE	Power Exchange Central Europe
RHD	Rendszerhasználati díj

A Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont (REKK) célja az üzleti és környezeti szempontból is fenntartható energiapiacok kialakításához való szakértői hozzájárulás. Széles körű kutatási, tanácsadási és oktatási tevékenységet végzünk a villamosenergia-, gáz- és szén-dioxid-piacok területén 2004 óta. Elemzéseink a szabályozói intézkedések hatásainak vizsgálatától az egyedi vállalati beruházási döntés-előkészítésig terjednek.

A REKK fő tevékenységei:

Kutatás

Fő kutatási területünk a kelet-közép- és a délkelet-európai régió:

- regionális villamosenergia- és gázármodellezés
- CO₂-kvótakiosztás és -kereskedelem
- megújuló erőforrások támogatása és piacai
- ellátásbiztonság
- piaci belépési és kereskedelmi korlátok
- szolgáltatóváltás

Tanácsadás

- ár-előrejelzés és országtanulmányok a beruházási döntések előkészítéséhez
- nagyfogyasztói tanácsadás az energiastratégia kialakításához a liberalizált piacon
- árszabályozási tanácsadás a szabályozó hatóságok és az energiaszolgáltató cégek részére
- konzultáció és tanácsadás rendszerirányítók részére, az új piaci kihívások kezelésére

Oktatás

Képzési programjaink:

- nyári egyetem
- szabályozói kurzusok
- tréningek és e-learning kurzusok az alábbi témákban:
  - árszabályozás
  - villamosenergia-piacok
  - piacmonitoring
  - gázpiacok
- alkalmi, vállalati képzések egyedi igények alapján

A piacnyitás következtében ma már az energiapiacok nem elemezhetők a regionális környezet figyelembevétel nélkül. A kelet-közép- és délkelet-európai régió országainak piaci helyzetét és fejleményeit folyamatosan figyeljük. A régiós áramárak előrejelzésére 15 országra kiterjedő regionális villamosenergia-piaci modellt építettünk.

A REKK munkatársai iparági szabályozói tapasztalatukkal, valamint egyetemi tudományos háttérükkel az energiaszektort érintő kérdésekre tudományos és a piacok sajátosságait figyelembe vevő megoldásokkal szolgálnak.

Fontosabb ügyfeleink:

Szabályozó hatóságok

MEH, GVH, KVVM,
GKM, FVM

Energiacégek és nagyfogyasztók

Mavir, E.ON, MOL, MVM,
ELMŰ, Főgáz, Alcoa, DRV

Nemzetközi szervezetek

DG TREN, USAID, ERRA,
CEER, NARUC

